

Redogörelse

1980/81:9

Fullmäktiges i riksbanken förvaltningsberättelse för år 1980

1981-01-29

ISBN 91-85456-17-9
ISSN 0347-3198

Tryckt hos Göteborgs Offsettryckeri AB, Stockholm 1981

Till Riksdagen

Jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges Riksbank får fullmäktige avge härvid fogade berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1980.

En redogörelse för det internationella finansiella samarbetet under året återfinns i bilaga 1.

Redogörelse för utvecklingen under år 1980 av Riksbankens jubileumsfond och Fonden för riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne återfinns i bilagorna 2 respektive 3.

Valutastyrelsens årsberättelse till fullmäktige återges i bilaga 4.

Stockholm den 29 januari 1981

TORSTEN BENGTSON

ALLAN HERNELIUS
GUNNAR STRÄNG

LARS WOHLIN
KARL ERIK ERIKSSON

ERIK WÄRNBERG
THAGE G. PETERSON
/Thomas af Jochnick

Innehåll

Kredit- och valutapolitiken	5
Den internationella utvecklingen	5
Det inhemska konjunkturläget	9
Politikens utformning	11
Betalningsbalans och valutaentwicklung	18
Kreditmarknad och likviditet	19
Appendix: Institutionella förändringar på kreditmarknaden	25
Kredit- och valutapolitiska åtgärder	31
Riksbankens bokslut	36
Riksbankens styrelse och vissa förvaltningsåtgärder	42
Internationellt finansiellt samarbete	Bilaga 1 ... 50
Riksbankens Jubileumsfond	Bilaga 2 ... 56
Fonden för riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne	Bilaga 3 ... 58
Valutastyrelsens berättelse	Bilaga 4 ... 59

Kredit- och valutapolitiken

Den internationella utvecklingen

Den internationella konjunkturen hade ännu i början av 1980 god fart och sträcktes därmed ut något längre än vad som tidigare förutsetts. Under våren inträffade emellertid en markant omsvängning med en nedgång i industriproduktion och orderingång. Härtill bidrog oljeprishöjningarna och den, främst i inflationsbekämpande syfte, restriktiva ekonomiska politiken.

Konjunkturedgången inleddes i Förenta staterna efter det att den redan strama kreditpolitiken hade skärpts ytterligare under första kvartalet 1980 i syfte att dämpa den höga inflationstakten och de starka inflationsförväntningarna. Nedgången blev brant och kort. Fr o m tredje kvartalet skedde en snabb återhämtning. Kreditpolitiken anpassades snabbt till förändringarna i konjunkturutvecklingen. Det särskilda åtstramningsprogram som införts i mars avvecklades och den höga räntenivå som uppnåts i början på året trappades brant ned – prime rate föll från 20 % i april till 10 3/4 % i juli. Politiken stramades sedan snart åt igen, speciellt som inflationen tenderade att ånyo förstärkas och penningmängden var svår att hålla inom fastställda ramar. I december hade prime rate nått upp till över 21 %.

Avmattningen i konjunkturspred sig snabbt till Västeuropa där den blev mindre dramatisk men å andra sidan inte visade någon klar tendens till snar återhämtning. Under andra halvåret sjönk den totala produktionen i flertalet större OECD-länder. Ett undantag utgjorde Japan, vars produktionstillväxt visserligen avtog, men ändå uppnådde 3 % i årstakt under andra halvåret. I Storbritannien hade produktionsnedgången inletts redan 1979 under inflytande av en kraftfullt inflationsbekämpande penning- och finanspolitik och stigande pundkurs. De mindre industriländerna uppvisade i allmänhet en något mer expansiv bild än de större. De berörs ofta med viss eftersläpning av en avmattning.

För helåret 1980 beräknas produktionstillväxten för hela OECD-området ha sjunkit till ungefär 1 % från drygt 3 % 1979. Utvecklingen medförde en växande arbetslöshet under 1980. Den beräknas i OECD-området som helhet ha stigit från ca 5 % vid årets början till ca 6 1/2 % vid årets slut.

Nedgången i konjunkturen började allmänt med ett fall i bostadsbyggan- det. Den privata konsumtionen försvagades då hushållen ökade sitt sparande efter den neddragning som skett under 1979. Näringslivets fasta investeringar har däremot hållits relativt väl uppe, även om en avmattning skedde under årets senare del. Detta sammanhänger med att företagens lönsamhet denna gång utvecklats gynnsammare än efter oljeprishöjningarna 1973–74. Då lageruppbyggnaden inte varit lika kraftig som 1973–74 har inte heller lageravvecklingen fått så stor omfattning. I Japan bidrog en stark exportutveckling till den höga produktionstillväxten.

Den acceleration av inflationen som ägt rum under 1979 fortsatte in över

första hälften av 1980, men därefter skedde en avsaktning. I genomsnitt för OECD-området som helhet beräknas konsumentpriserna ha stigit något mer under loppet av 1980 än under 1979 då de ökade med 10 %. En viktig orsak till den höga prisstegringstakten var oljeprishöjningarna. Dessa uppgick från början av 1979 till mitten av 1980 till ca 150 % och har fortsatt även därefter. Oljeprishöjningarna synes emellertid inte ha resulterat i kompenserande löneökningar i samma utsträckning som skedde efter oljekrisen 1973–74.

Den avtagande inflationstakten under senare delen av 1980 sammanhänger till stor del med den restriktiva ekonomiska politik som fördes men även med den tilltagande recessionen. Politiken hade som viktigaste mål att bekämpa inflationen och hindra en pris-lönespiral från att göra sig gällande. Denna strävan tog sig framför allt uttryck i en restriktiv penningpolitik, varvid ett framträdande drag varit att begränsa penningmängdens tillväxt. Trots svårigheter i många fall att uppfylla uppsatta mål härför kunde kreditmarknadsläget ändå hållas stramt. Detta yttrade sig i att räntorna steg kraftigt under första delen av 1980. Förenta staterna intog därvid, som framgått ovan, en ledande roll vad gäller ränteutvecklingen. Fluktuationerna blev betydligt större där än i övriga länder. I andra större OECD-länder, som Förbundsrepubliken Tyskland och Japan, inleddes en begränsad lättnad av penningpolitiken i samband med att konjunkturen mattades. Räntehöjningarna i USA under hösten medförde dock att penningpolitiken i de övriga OECD-länderna inte kunde lättas i den utsträckning som konjunkturförsvagningen i och för sig motiverade. Man eftersträfvade i första rummet att undvika ränteskillnader, som kunde försvaga den egna valutan.

Oljeprisstegringarna medförde att OECD-ländernas samlade bytesbalansunderskott ökade kraftigt under 1980. Det uppgick då till ca 73 miljarder dollar, en dryg fördubbling jämfört med 1979. Under 1978 hade denna balans visat ett överskott på nära 10 miljarder dollar. Även de icke-oljeproducerande u-ländernas underskott ökade kraftigt 1980 – till 50 miljarder dollar. Mot de nämnda underskotten svarade ett bytesbalansöverskott för OPEC på 116 miljarder dollar. Liksom efter oljeprishöjningarna 1973–74 fördelades OECD-områdets underskott mycket ojämnt mellan medlemsländerna. De tidigare överskottsländerna Japan och Förbundsrepubliken Tyskland, som redan 1979 gått in i en underskottssituation, fick under 1980 kraftigt ökade bytesbalansunderskott. Dessa två länder uppvisade de största underskotten medan USA och Storbritannien noterade överskott 1980. En stor del av underskotten föll på de mindre länderna, vilket till stor del förklaras av den förhållandevis expansiva efterfrågeutvecklingen i dessa länder.

Trots att bytesbalansunderskotten ökade under 1980 minskade upplåningen på de internationella kreditmarknaderna något. Den totala upplåningen 1980 uppgick till 113 miljarder dollar jämfört med 117 miljarder 1979.

Upplåningsminskningen koncentrerades till marknaden för bankkrediter. De medelfristiga banklånen på euromarknaden beräknas under 1980 ha minskat till 74 miljarder dollar från 78 miljarder 1979. Minskningen i

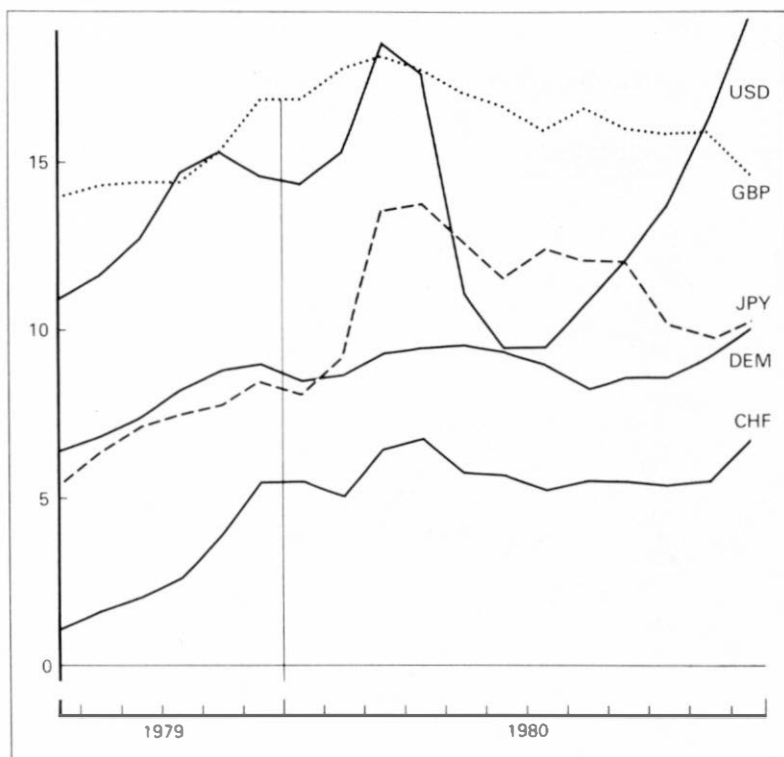
bankutlåningen berodde inte på knapphet i tillgång utan på att kreditrisken kom att spela en alltmer framträdande roll för långivarna. Bankerna antog allmänt en mer försiktig attityd vid sin utlåning till låntagare med svag kreditvärdighet. Minskningen i bankutlåningen föll därför främst på de icke-oljeexporterande u-länderna. Låntagare med hög kreditvärdighet erhöll oförändrat goda villkor medan svagare låntagare fick vidkännas vidgade räntemarginaler. Samtidigt minskade de genomsnittliga löptiderna.

Emissionsvolymen för utländsk upplåning på obligationsmarknaderna uppgick till 38 miljarder dollar 1980, vilket innebar en i stort sett oförändrad volym jämfört med 1979. Härav svarade eurobondmarknaden för ca 55 % och utländska emissioner på de nationella kreditmarknaderna för ca 46 %, vilket innebar att den förstnämnda marknadens andel ökade något. Andelen obligationer uttryckta i dollar ökade jämfört med föregående år från 39 % till 44 %. Vid sidan av dollarn var liksom tidigare den tyska marken och den schweiziska francen de viktigaste lånevalutorna.

Som tidigare framgått uppvisade räntenivån i USA under det senaste året dramatiska svängningar. Det var också detta förhållande som i hög grad

Diagram 1. Låneräntan på euromarknaden för vissa valutor (tremånadersräntan)

Månadsgenomsnitt. Procent

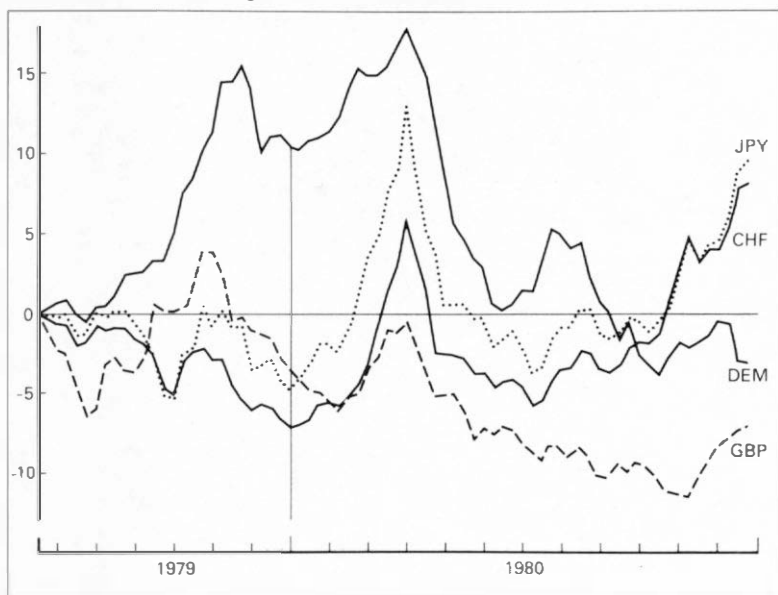
präglade valutamarknaden under det gångna året. Skillnader i bytesbalans-situation och inflationstakt, som under de närmast föregående åren mera direkt påverkat kursutvecklingen, kom nu att spela en mindre framträdande roll.

De kraftiga svängningarna i dollarräntorna medförde helt naturligt stora kortfristiga kapitalrörelser, särskilt från de oljeproducerande ländernas sida, med betydande effekter på den amerikanska dollarns kursnivå. Så steg t. ex. kursen mot tyska mark under det första kvartalet med 16 % från 1,70 till 1,97 DEM/USD. Under den därpå följande tremånadersperioden föll kursen 12 % till 1,73 DEM/USD för att under andra halvåret åter stiga ca 13 %. Vid årsskiftet 1980/81 låg den kring 1,95 DEM/USD efter att temporärt under december nått över 2,00 DEM/USD.

Även om kursrörelserna mellan dollarn och flertalet viktigare valutor fluktuerade kraftigt påverkades det inbördes förhållandet mellan valutorna i det europeiska monetära systemet (EMS) endast obetydligt. Den för tyska marken ovanliga placeringen inom EMS – sedan hösten 1979 har den huvudsakligen legat kring mitten eller i nedre delen av bandet – bestod trots de stora kursrörelserna mot dollarn. Bidragande till markens utveckling var bl. a. ett betydande bytesbalansunderskott. Tyska marken var sålunda svag inom EMS även i lägen då den relativt sett var stark mot dollarn, vilket sannolikt var en bidragande orsak till att valutamarknaden under det gångna

Diagram 2. US-dollarns kursutveckling gentemot några viktiga valutor

Bas: Juni 1979. Veckogenomsnitt. Procent

året var befriad från några mer betydande kursförväntningsstyrda valutaflöden.

Det inhemska konjunkturläget

Under år 1979 hade en snabb ökning skett i den ekonomiska aktiviteten genom att exporten fortsatt att stiga i nästan samma snabba takt som under 1978, men också genom att den inhemska efterfrågan förstärktes kraftigt. Förbättringen i efterfrågeläget hade fört med sig en stark uppgång i importvolymen, vilket tillsammans med de kraftiga stegringarna i oljepriserna under året lett till en markant försämring i bytesbalansen. Utvecklingen under året kom också att innebära en tilltagande balansbrist i den meningen att återhämtningen av den inhemska efterfrågan varit förenad med en fortsatt kraftig ökning av underskottet i statens budget.

Vid ingången av 1980 pekade utvecklingen närmast mot en fortsatt god tillväxttakt under året om än något svagare än under 1979. Den förutsedda något lägre tillväxten i den inhemska efterfrågan väntades till stor del kompenseras av en förstärkning i nettoefterfrågan från utlandet. Såväl den externa som den interna efterfrågan utvecklades dock sämre än väntat. Den tillväxtstimulans från utlandet via exporten som förutsetts uteblev. Oljeprisstegringarna under året blev kraftigare än väntat. Trots att importuppgången blev lägre än förutsett försämrades därför den externa balansen ytterligare och bytesbalansunderskottet ökade från drygt 11 miljarder kr 1979 till ca 20 miljarder. Utvecklingen inom den offentliga sektorn innebar att statens budgetunderskott också fortsatte att stiga kraftigt under 1980. Med anledning av den ökade balansbristen skedde en åtstramning av den ekonomiska politiken under hösten. Detta medverkade till att den inhemska efterfrågan inte tog fart igen efter nedgången i samband med arbetsmarknadskonflikten under våren.

Minskningen i exporten blev kraftigast på råvarusidan beroende på att basindustrierna först kom att beröras av den internationella konjunkturavmattningen. Förlusterna av marknadsandelar för bearbetade varor inom OECD-området, vilka redan börjat märkas under 1979, fortsatte och förstärktes under 1980 och exporten av bearbetade varor sjönk. Till en del orsakades dessa andelsförluster av de relativprisstegringar som skedde under 1979. Till viss del kan de emellertid också föras tillbaka på arbetsmarknadskonflikterna under våren. Det exportbortfall som då inträffade synes inte i sin helhet ha kunnat återhämtas senare under året då nedgången i den internationella konjunkturen var klart manifesterad. Den vikande utlands efterfrågan tog sig uttryck i en kraftig minskning i orderingången från exportmarknaden såväl för verkstadsindustrin som för industrin i sin helhet.

Den privata konsumtionen utvecklades svagare än väntat. Arbetsmarknadskonflikterna synes ha haft inverkan på hushållens konsumtion särskilt av

varaktiga varor, vilken under andra kvartalet föll tillbaka kraftigt. Åtstramningen av finanspolitiken under hösten medverkade till att den inkomstförstärkning som skedde för hushållen under andra halvåret, bl. a. genom utbetalning av retroaktiva lönehöjningar, inte ledde till den återhämtning i privata konsumtionen som kunde ha väntats. För året som helhet beräknas hushållens sparkvot ha stigit ett par procentenheter och den privata konsumtionen ökat endast betydligt volymmässigt sett.

De fasta bruttoinvesteringarna fortsatte att stiga men i en betydligt lägre takt än föregående år. Det var därvid främst de offentliga investeringarna, särskilt på den statliga sidan, som ökade medan det privata näringslivets investeringar sammantaget i stort sett stagnerade. Industrins investeringar, såväl inom statlig som privat industri, utvecklades emellertid expansivt. Även om investeringsuppgången blev kraftig räckte den emellertid inte till för att återföra industriinvesteringarna till 1977 års – och än mindre 1976 års – nivå. Bostadsinvesteringarna föll tillbaka kraftigt under 1980. Nedgången i nyproduktionen torde ha sammanhängt med den snabba stegring som skett i bygg- och boendekostnaderna under de senaste åren. Därtill kom emellertid att det fortfarande rådde brist på byggnadsarbetskraft.

Vid slutet av 1979 hade lagren inom industrin i stort sett normaliserats efter den starka lagerupphyggnad som skedde i samband med överbrygningspolitiken åren 1974–76. Under 1980 kom en betydande lagerupphyggnad inom industrin åter till stånd, delvis beroende på en ofrivillig ökning i färdigvarulagren till följd av ökade leveranssvårigheter under arbetsmarknadskonflikten. En avveckling av dessa överskottslager under återstoden av året försvårades av den vikande utlandsefterfrågan. Produktionen inom industrin hölls i stort sett uppe på den nivå som uppnåts före konflikten. För året som helhet kan därför industriproduktionen beräknas ha ökat endast obetydligt jämfört med 1979.

Den sjunkande inhemska aktiviteten och lägre oljeimport mot slutet av året resulterade i kraftiga volymminskningar i importen mot slutet av året. Importvolymen kom för året som helhet att öka endast obetydligt samtidigt som exporten i stort sett stagnerade. Detta tillsammans med en försämring i bytesförhållandet förklarar den kraftiga försvagningen i handelsbalansen som skedde. Underskottet i handelsbalansen beräknas ha ökat med 6 miljarder kr. Därtill kom en fortsatt försämring i övriga löpande betalningar framför allt genom att räntebetalningarna på utlandsskulder steg. Totalt beräknas därmed underskottet i bytesbalansen ha uppgått till ca 20 miljarder kr.

Av OECD-områdets totala underskott svarade Sverige för närmare 7 %, vilket kan jämföras med Sveriges andel av den totala produktionen inom OECD, som var 1 1/2 %.

Arbetslösheten låg under större delen av året kvar på en relativt låg nivå. Mot slutet av året slog emellertid en ökning i den öppna arbetslösheten igenom. Försämringen i arbetsmarknadsläget tog sig också uttryck i en

kraftig uppgång i varsel om uppsägningar och permitteringar. Deltidsarbete av arbetsmarknadsskäl ökade även i omfattning.

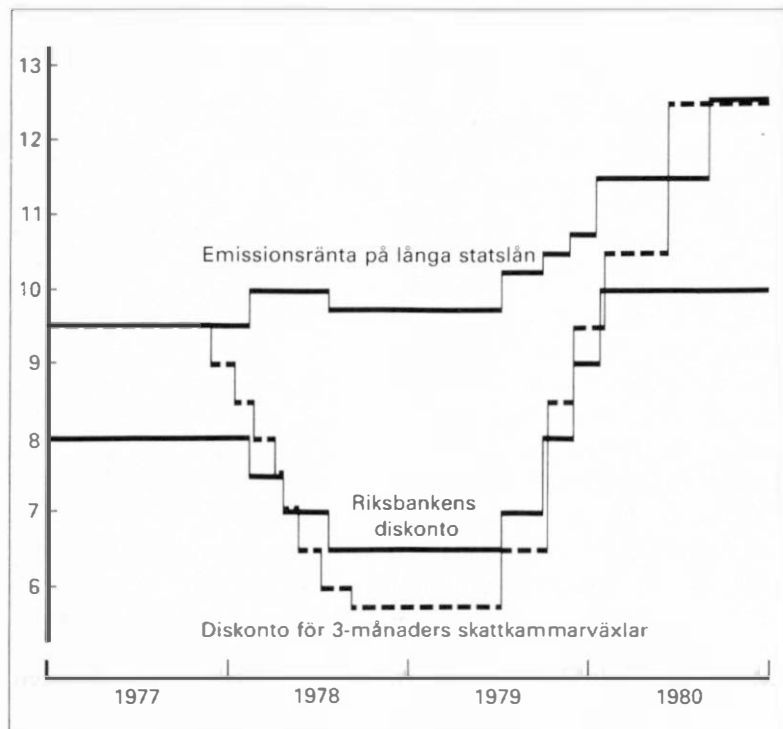
Prisstegringstakten blev avsevärt kraftigare under 1980 än under året innan. Stegringen i konsumentprisindex uppgick till 14,3 % under året, vilket kan jämföras med 10 % under 1979. Ekonomisk-politiska åtgärder såsom ökad indirekt beskattning drog upp prisstegringstakten i större utsträckning under 1980 än under 1979. Rensat från sådana åtgärder var prisökningstakten 1980 endast ca en procentenhet högre än 1979.

Politikens utformning

Utsikterna för 1980 pekade, som nämnts, mot en fortsatt uppgång i den inhemska konjunkturen, om än något svagare än 1979, återspeglade en väntad avmattning i den internationella konjunkturen. Den inhemska återhämtningen hade emellertid skett från en låg aktivitetsnivå. Även om resursutnyttjandet hade ökat påtagligt förelåg ändå inga tecken på en inhemsk överkonjunktur. Sedan mitten av 1979 hade emellertid den yttre balansen krävt en successiv åtstramning på kreditmarknaden. De kraftiga oljeprisstegringarna och upptrappningen av räntenivån i utlandet medförde ett omfattande valutautflöde. För att dämpa detta utflöde skärptes kreditpolitiken. Bl. a. höjdes riksbankens diskonto tre gånger under sommaren och hösten 1979. En ytterligare anpassning av kreditpolitiken företogs i januari 1980. Diskontot höjdes från 9 till 10 % med verkan fr. o. m. den 18 januari. Samtidigt medgav riksbanken att räntesatsen för obligationer och andra långfristiga lån med bunden ränta justerades upp med 3/4 procentenhet. Vidare höjdes kassakraven för affärsbankerna från 6 till 8 % fr. o. m. den 22 januari. Därmed hade under litet drygt ett halvår diskontot höjts från 6 1/2 till 10 % och straffrätan, dvs. den ränta som bankerna får betala vid upplåning i riksbanken över vissa belopp, från 8 1/2 till 13 %. Den senare räntan hade dessutom gjorts effektiv framför allt genom en uppdragning av kassakraven från 2 till 8 %. Räntenivån för långfristiga lån hade under samma tid justerats upp med 1 3/4 procentenhet (Diagram 3).

De obalanser som förelåg i den svenska ekonomin under 1979 i form av stora underskott i bytesbalansen och i statens budget blev än mer markerade under 1980. Försämringen av bytesbalansen blev efterhand mer framträdande än väntat, framför allt till följd av fortsatta oljeprishöjningar men också genom en försvagning av exportutvecklingen. Den inhemska ekonomiska aktiviteten mattades under senare delen av året samtidigt som takten i prisstegringarna snarast tenderade att stiga efter att ha sjunkit något under våren. Problemen att avväga den ekonomiska politiken såväl med hänsyn till inre och yttre balans som med avseende på olika interna mål accentuerades sålunda. Vid utformningen av kreditpolitiken har det framstått som ett minimikrav att den inhemska kreditmarknaden skulle hållas så stram att förekommande kapitalutflöde till följd av direkta investeringar, exportkre-

Diagram 3. Vissa räntesatser för lång- och kortfristig upplåning
Procent

diter m. m. i stort balanserades av ett privat kapitalinflöde. Det betyder att den statliga upplåningen skulle täcka bytesbalansunderskottet och dessutom eventuellt ge ett tillskott till valutareserven.

Kapitalmarknaden

För att begränsa de likviditetspåspädande effekterna av statens budgetunderskott framstod det som angeläget att så långt möjligt täcka statens finansieringsbehov genom upplåning på den inhemska institutionella kapitalmarknaden – närmare bestämt Allmänna pensionsfonden och enskilda försäkringsbolag – och hos allmänheten.

Allmänna pensionsfonden, som utgör den största placeraren på den institutionella kapitalmarknaden, har kommit i ett utvecklingsskede då den årliga placeringskapaciteten i stort sett stagnerat. Liksom tidigare har även under det gångna året en växande del av AP-fondens kapacitet tagits i anspråk för prioriterade placeringar. I en överenskommelse mellan riksbanken och fondstyrelserna angavs att 75 % av nettoplaceringarna under året, frånräknat återlånen, skulle utgöras av prioriterade placeringar, dvs.

statspapper, bostads- och hypoteksbanksobligationer. Fondens placeringar i bostadsobligationer, som ingår bland de prioriterade placeringarna, skulle uppgå till oförändrat 4 000 mkr.

Vid överläggningar med försäkringsbolagen framkom att dessa inte ansåg sig kunna följa en placeringsrekommendation av motsvarande slag som under 1979 med mindre än att räntenivån för långa placeringar höjdes så att försäkringsbolagen kunde uppnå en positiv realränta. Från riksbankens sida förklarades att den stela räntestrukturen för långa lån skulle luckras upp genom att räntorna på oprioriterade placeringar frigjordes från sin nära anknytning till räntorna på prioriterade placeringar. Riksbanken kunde inte lämna några utfästelser beträffande ränteutvecklingen och var inte beredd att godta att realräntelån skulle få lämnas i fortsättningen. Sådana lån hade då vuxit kraftigt i omfattning och man kunde räkna med att de, om de även fortsättningsvis tilläts, skulle komma till allmän användning inte bara hos försäkringsbolagen utan även på övriga delar av kapitalmarknaden. En generell användning av realräntelån skulle enligt riksbanksfullmäktiges bedömning avsevärt försämra möjligheterna att bekämpa inflationen.

Då förhandlingarna med försäkringsbolagen om en ny placerings- och ränteöverenskommelse inte ledde till något resultat hemställde riksbanksfullmäktige den 10 april hos regeringen om förordnande om allmän placeringsplikt och räntereglering. Denna hemställan innefattade, förutom försäkringsbolagen, även bankinstituten. Det system som tillämpats för styrning av bankernas utlåningsräntor hade länge varit utsatt för påfrestningar. Med hänsyn till det starka tryck uppåt på räntenivån som förelåg och de stora ekonomiska konsekvenser räntetaken hade för enskilda banker bedömde fullmäktige att en formell tillämpning av ränteregleringen med de i lagstiftningen specificerade sanktionsformerna var att föredra framför den informella räntereglering som tillämpats under 1970-talet.

Regeringen tillmötesgick riksbanksfullmäktiges begäran med undantag för placeringsplikt för bankinstitut. Med stöd av förordnandet utfärdade fullmäktige tillämpningsföreskrifter om allmän placeringsplikt för försäkringsbolag att gälla fr. o. m. den 1 maj 1980 till årets slut. För liv- och pensionsförsäkringsföretag skulle minst 75 % av nettoplaceringarna och för sakförsäkringsföretagen minst 64 % avse prioriterade placeringar¹.

Tillämpningsföreskrifter om regleringen av försäkringsbolagens räntor utfärdades att gälla fr. o. m. 13 maj 1980. Högsta medgivna räntesatser angavs för olika kategorier av prioriterade lån. Dessa räntesatser hade satts i viss relation till emissionsräntan för långfristiga statsobligationslån, som då var 11 1/2 %. Högsta räntesatser för kommunlån knöts till räntan för kommunobligationslån. För realräntelån fick räntesatsen, innefattande

¹ Som prioriterade placeringar räknades statspapper, bostads- och hypoteksbanksobligationer, bottenlån till nyproducerade bostäder, statsbelånad ombyggnad samt statsbelånade kontors- och affärshus.

indextillägget, inte överstiga den för tioåriga statliga obligationslån. För övriga lån – inklusive lån till industrin – fastställdes högsta medgivna räntesats till 14 1/2 %.

Ränteregleringen gav – bortsett från realräntelånen – utrymme för en betydande uppjustering av räntorna på oprioriterade lån. Samtidigt som formell räntereglering började tillämpas på den svenska kreditmarknaden sökte riksbanken sålunda åstadkomma en större differentiering av räntestrukturen inom den icke prioriterade sektorn. I fråga om näringslivets obligations- och förlagslån och motsvarande lån tillkännagavs samtidigt med tillämpningsföreskrifterna att emissionskontrollen i fortsättningen skulle komma att användas för att styra emissionsvolymen och dess fördelning. Större frihet skulle däremot ges vad gäller räntesättningen. Allmänna pensionsfonden, försäkringsbolag, banker och företag skulle komma att få ansvaret för anpassningen av räntesatserna för näringslivets obligations- och förlagslån med hänsyn till marknadsläget, låntagarnas kreditvärdighet, lånens löptid och amorteringstakt m. m.

Syftet var att öka näringslivets möjligheter att konkurrera om kapitalmarknadens resurser och skapa bättre balans med räntorna vid utländsk upplåning. Riksbanken förklarade att man noga skulle följa utvecklingen och i överläggningar med marknadens parter söka skapa förutsättningar för en rimlig utveckling av räntenivån och en väl avvägd räntestruktur.

Efter den ökade frihet som givits ifråga om räntesättningen på den oprioriterade delen av kapitalmarknaden steg räntorna markant på denna marknad. Emissionsräntan för industriobligationslån justerades upp omedelbart, från 11 3/4 % till 13 % för bästa låntagare, och sedan ytterligare en halv procentenhet till 13 1/2 % mot slutet av året. En motsvarande anpassning uppåt ägde rum för AP-fondens lån till mellanhandsinstituten och även för långa kommunlån. Försäkringsbolagens övriga lån steg snabbt upp mot den övre gräns på 14 1/2 % som angivits i tillämpningsföreskrifterna.

Spännvidden mellan prioriterade och oprioriterade räntor begränsades något då riksbanksfullmäktige i augusti beslöt att medge en höjning av den långa räntan med en procentenhet för prioriterade obligationer. I anslutning härtill emitterades ett tioårigt statslån till 12 1/2 % ränta.

Utöver lättnaderna i emissionskontrollen genomfördes under 1980 även andra ändringar – av huvudsakligen institutionell karaktär – på kreditmarknaden, vilka bör bidra till att förbättra dess effektivitet¹. Bl. a. medverkade riksbanken, vad gäller ändringar på kapitalmarknaden, till en sanering av reverslånemarknaden. Den upplåning som sker i bostadsinstituten för finansiering av äldre bostadsfastigheter, ej statsbelånade affärs- och kontorshus m. m. separerades på grundval av riksdagens beslut i anledning av kapitalmarknadspropositionen fr. o. m. halvårsskiftet från upplåningen för

¹ För en utförligare beskrivning av dessa ändringar se efterföljande appendix "Institutionella förändringar på kreditmarknaden".

prioriterade ändamål. De obligationer som för detta ändamål emitteras av Stadshypotekskassan, Bofab och Spintab räknas efter denna tidpunkt inte längre som prioriterad placering i likviditets- och placeringskrav. Denna oprioriterade fastighetskreditgivning på kreditmarknaden bedrivs, förutom av ovannämnda institut, även av ett antal såväl äldre som nybildade institut. För upplåningen till detta ändamål på den organiserade kreditmarknaden fastställdes för 1980 en ram på sammanlagt 2 000 mkr fördelad på de olika instituten. Därutöver medgavs instituten att låna lika mycket utanför denna marknad. Dessutom fick outnyttjad ram på den organiserade marknaden kompenseras genom upplåning till ett dubbelt så stort belopp utanför densamma. Riksbanken har inte fastställt några regler för räntesättningen utan denna är i princip fri. Begränsningen av upplåningens omfattning bör dock ha en återhållande verkan på upplåningsräntan.

De vidgade möjligheterna till oprioriterad belåning av fastigheter i bostadsinstitutet bör bidra till att minska omfattningen av den grå reverslånemarknaden. Dessutom bör de villkor på viss minsta löptid som uppställts för att instituten skall förvärva säljarreverser bli normgivande för villkoren på dessa i framtiden. Därmed skulle de korta säljarreverserna, som medfört svårigheter för många låntagare, försvinna ur marknaden.

Ett annat inslag på kapitalmarknaden var den förkortning av amorteringstiden och upptrappning av amorteringarna som genomfördes beträffande bostadsinstitutens prioriterade upp- och utlåning i syfte att öka institutens nyutlåningskapacitet. Amorteringstiden förkortades med 10 år och annuitetslånen övergavs till förmån för s. k. serielån, enligt vilka amorteringarna är oberoende av räntesatsen. I rådande höga ränteläge gav annuitetsprincipen endast obetydliga amorteringar vid början av ett låns löptid. För nya bostadsobligationer sker numera amortering enbart genom utlottning och inte genom uppköp.

Bankerna

Den statliga upplåningen på den inhemska kreditmarknaden var trots nämnda åtgärder långt ifrån tillräcklig för att förhindra att det stora budgetunderskottet ledde till ett betydande likviditetstillflöde hos allmänheten och hos bankerna. För att allmänhetens likviditet inte skulle förstärkas ytterligare och näringslivet inte skulle bli ännu mindre beroende av finansiering i utlandet, måste expansionen av bankernas utlåning hållas tillbaka. Begränsningen av bankernas icke utlandsfinansierade övriga utlåning, dvs. annan utlåning än prioriterade byggnadskrediter, skedde liksom under de närmast föregående åren med användning av likviditetskraven. Riksbanken har därvid angivit riktlinjer för utlåningstillväxten och sedan fastställt likviditetskraven för bankerna så att de skulle vara förenliga med den angivna tillväxten. Den fortsatt kraftiga likvidiseringen av ekonomin och banksystemet nödvändiggjorde ytterligare uppjusteringar av

likviditetskraven under 1980.

Redan i samband med diskontohöjningen i november 1979 hade beslutats att likviditetskraven skulle höjas vid ingången av år 1980. I början av 1980 hade riksbanken angivit som riktlinje att det utestående beloppet för bankernas icke utlandsfinansierade övriga utlåning skulle medges öka med 9 % i årstakt. Inför växande underskott i bytesbalansen och tilltagande valutautflöde skärptes kreditpolitiken. Utlåningstillväxten skulle successivt dämpas så att den kring årsslutet var nere i en takt av 6 % över tolv månader. För att påverka utvecklingen i denna riktning höjdes likviditetskraven med 2 procentenheter för samtliga banker med undantag av Sparbankernas Bank och Föreningsbankernas Bank med verkan fr. o. m. juli. En ytterligare höjning av likviditetskraven genomfördes sedan med verkan fr. o. m. november. Under perioden 1978–1980 hade därmed bankernas likviditetskrav uppjusterats sammanlagt 9 gånger, innebärande en höjning, totalt, med ca 10 procentenheter. (Tabell 1.)

Tabell 1 Likviditetskrav för bankinstituten
Procent

	1979		1980		
	mar	jul	jan	jul	nov
PKbanken	37	39	38	40	41
SE-banken	37	37	38	40	41
Svenska Handelsbanken	37	37	38	40	41
Götabanken	31	31	32	34	35
Provinsbankerna	30	31	32	34	35
Sparbankernas Bank	45	45	45	45	45
Föreningsbankernas Bank	50	50	50	50	50
Sparbanker, större	28	29	30	32	32
Sparbanker, mindre	27	28	29	31	31
Föreningsbanker	28	29	30	32	32

Bankernas utomlands refinansierade utlåning berördes ej av de vidtagna åtgärderna. Bankerna hade frihet att inom ramen för gällande valutareglering låna utomlands för utlåning till svenska företag och för finansiering av svensk export.

Vid fortlöpande stora kassatillskott till bankerna blir kassakraven, såvida de inte trappas upp, effektiva endast under en kortare period för att hålla kvar bankernas upplåning i riksbanken i straffräntezonen och på så sätt hålla uppe penningmarknadsräntorna. För att skapa utrymme för eventuella senarehöjningar beslutade riksbanksfullmäktige den 10 april, i ett skede med relativt lugn på valutamarknaden, att sänka kassakraven för affärsbankerna från 8 till 2 % med verkan fr. o. m. den 14 april. I anslutning till sänkningen emitterades två statliga obligationslån för att suga upp den ökade kassalik-

viditeten. Då de korta räntorna – på specialinlåning och bankcertifikat – sjönk något i maj, motverkades detta genom att skattkamarväxlar emitterades till ett höjt diskonto i början av juni, innebärande en effektiv förräntning på inmot 13 %. Därmed stabiliserades även de övriga korta räntorna på denna nivå.

Utöver de höjningar av bankernas in- och utlåningsräntor som gjordes i samband med diskontohöjningen i januari, företogs ingen allmän justering av bankräntorna under 1980. Valutasituationen omöjliggjorde varje anpassning nedåt i den allmänna räntenivån då det internationella ränteläget lättade temporärt i mitten på året. De tillämpningsföreskrifter, som utfärdades på grundval av tidigare nämnda förordnande om räntereglering för bankerna att gälla fr. o. m. 13 maj innebar ingen större avvikelse från tidigare gällande maximiräntor. Differentieringen av dessa räntor på olika grupper av banker reducerades dock något samtidigt som skillnaden mellan högsta och lägsta föreskrivna maximiränta krymptes. Den vägda genomsnittliga räntesatsen för utestående lån i var och en av affärsbankerna med undantag för PKbanken fick ej överstiga diskontot plus 3.80 procentenheter. För PKbanken, sparbanker och föreningsbanker höjdes taket till 3,65 procentenheter över diskontot. Bankernas på refinansiering i utlandet grundade utlåning berörs ej av ränteregleringen. Detsamma gäller lån med bunden ränta finansierade med återlån i AP-fonden eller med bankobligationer.

En partiell avvikelse från angivna maximiräntor medgavs genom beslut av fullmäktige i december 1980. Bankerna gavs möjlighet att utan hinder av tidigare medgivna högsta medelränta höja räntorna på kredit i räkning, exklusive bostadsbyggnadskrediter, med högst en procentenhet. Åtgärden får ses mot bakgrund av kraftigt stigande dollarräntor och fortsatt valutautflöde men också i samband med ränteutvecklingen på den s. k. grå marknaden. Ju lägre, relativt sett, räntan är på bankkrediter, desto större är företagens benägenhet att dra på sina krediter i räkning för att låna ut på den grå marknaden. Räntehöjningen på sådana krediter bör därför bidra till att dämpa den kraftiga expansionen av denna marknad.

Finansbolagens verksamhet har under senare år expanderat kraftigt. Den långvariga kreditpolitiska åtstramningen gentemot bankerna har sannolikt varit en bidragande faktor härtill. Finansbolagen har legat utanför riksbankens kontroll och kan i viss utsträckning ha ersatt bankernas kreditgivning. Vid halvårsskiftet vidgades lagen om kreditpolitiska medel på så sätt att förordnande om emissionskontroll och utlåningsreglering även kunde utfärdas för finansbolag. Efter överläggningar under hösten med chefen för ekonomidepartementet har kontokortsföretagen åtagit sig att av sina kunder kräva en lägsta kontantinsats på 25 % vid kontokortsbetalning samt att iakttä återhållsamhet i sin marknadsföring och beviljning av nya kontokrediter. Under senare delen av året fördes diskussioner mellan riksbanken och finansbolagen angående en begränsning av deras kreditgivning under 1981. Dessa diskussioner hade dock inte slutförts före utgången av året.

Samtidigt med ändringen i ränteregleringen hemställde fullmäktige hos regeringen om förordnande om kassakrav för sparbanker och föreningsbanker. Tidigare förordnande avsåg endast bankaktiebolag. Fullmäktige ansåg det emellertid angeläget med hänsyn både till de påfrestningar på kreditpolitiken som kunde förutses och till konkurrentförhållandena på kreditmarknaden att kassakraven inte enbart riktades mot affärsbankerna.

Delegationen för bostadsfinansiering och företrädare för bankerna träffade i likhet med tidigare år en överenskommelse vid årets början om bostadsbyggandets finansiering under 1980. Bankerna förklarade sig också villiga att, i fråga om den slutliga finansieringen, medverka till avlyft av byggnadskrediter i färdiga fastigheter genom att under året öka sitt nettoinnehav av prioriterade bostadsobligationer med 5 500 mkr. Därtill skall läggas Allmänna pensionsfondens nettoköp av sådana obligationer, vilka enligt överenskommelse med riksbanken skulle uppgå till 4 000 mkr och försäkringsbolagens bidrag till bostadsfinansieringen, ehuru ingen uppgörelse kunde nås med dessa.

Betalningsbalans och valutautveckling

Valutautflödet under 1980 uppgick till 22,5 miljarder kr., en ökning med drygt 10 miljarder kr. jämfört med året före. Utlödet var således i stort sett av samma storlek som underskottet i bytesbalansen. Under fjärde kvartalet då bytesbalansunderskottet minskade påtagligt var dock utflödet några miljarder större.

Valutautflödet under 1980 finansierades praktiskt taget helt genom statlig upplåning. Denna uppgick till 22 miljarder kr. Vid årets slut var den statliga utlandsskulden 43 miljarder kr. räknat efter då gällande kurser. Valutarenservan var oförändrad inräknat en SDR-tilldelning motsvarande 0,3 miljarder kr.

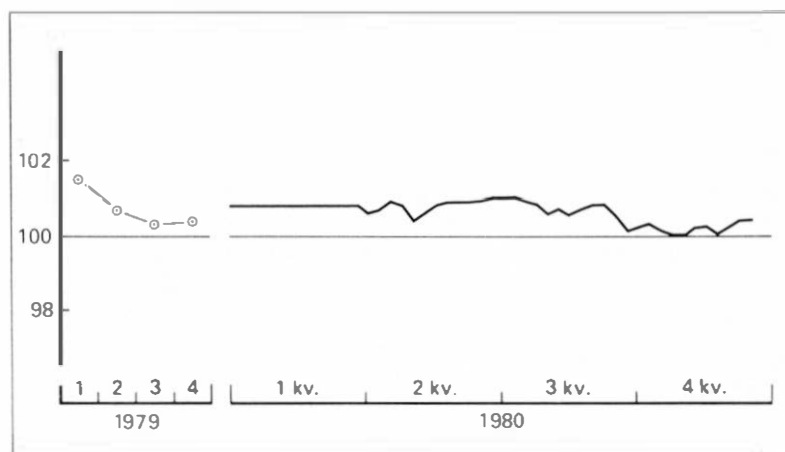
De medel som staten lånat upp utomlands kanaliserades till valutamarknaden via riksbankens interventioner. Riksbanken sålde således i det närmaste kontinuerligt valutor på marknaden. Kronans effektiva kurs mätt med riksbankens valutakursindex hölls därigenom inom ett smalt intervall – ca 1 %. (Diagram 4.) Eftersom endast begränsade variationer tillåts kring korgens nolläge (motsvaras av index 100) måste större obalanser på valutamarknaden mötas med interventioner. I sådana lägen är det alltså i högre grad interventionerna än utslaget på index som anger hur stort trycket på kronan varit under en viss period.

Riksbankens valutakursindex låg från årets början fram till mars på en nivå kring 101, dvs. kronans värde var lägre än det som motsvarar korgens nolläge (100). Den kraftiga förstärkningen av dollarn internationellt ledde till att kronan förstärktes och valutautflödet minskade.

Sedan löneavtalen för flertalet löntagare slutits i början av maj förändrades bilden ånyo; kronan försvagades och riksbankens valutaförsäljningar

Diagram 4. Riksbankens valutakursindex

Korgvalutornas värde gentemot svenska kronan. Kvartalsgenomsnitt för 1979 och veckogenomsnitt för 1980.

Anm. Indexvärdet 100 representerar riktnivån för genomsnittsvärdet på utländska valutor efter devalvering av 1977-08-29. Tal över/under 100 anger att kronans värde understiger/överstiger riktnivån.

ökade. Den därpå följande hamnarbetarstrejken under några veckor i maj förstärkte valutautflödet ytterligare. Detta låg på en mycket hög nivå under sommaren och fram t. o. m. september. Därefter dämpades valutaefterfrågan något. Från mitten av september fram till början av november erfordrades därför endast tämligen måttliga interventioner från riksbankens sida. Under denna period stärktes kronan och valutakursindex sjönk till strax över 100. Denna nivå bibehölls i stort sett under december samtidigt som valutautflödet successivt ökade igen.

Kreditmarknad och likviditet

Utvecklingen på kreditmarknaden under 1980 präglades liksom under 1979 av växande statliga budgetunderskott och ökat valutautflöde. Budgetunderskottet steg från 44 miljarder kr 1979 till 54 1/2 miljarder kr 1980. De likviditetspåspädande effekterna av budgetunderskottet begränsades emellertid genom i första hand statens upplåning på den inhemska kapitalmarknaden. Placeringskraven på Allmänna pensionsfonden och försäkringsbolagen medförde att dessa ökade sina innehav av statspapper med ca 10 miljarder kr jämfört med 8 miljarder kr 1979. Emissionerna av premieobligationer var av samma omfattning de båda åren – drygt 3 1/2 miljarder kr – medan hushållens köp av sparobligationer ökade med 2 miljarder kr till drygt 4 miljarder kr 1980. Tillsammans innebär detta att statsupplåningen på den inhemska kapitalmarknaden steg från 14 miljarder kr till drygt 17 miljarder kr.

Under 1979 förekom emellertid ytterligare inhemsk statsupplåning utanför banksystemet. Staten lånade då 3,5 miljarder kr av medel som ställts till vissa statliga bolags disposition över statsbudgeten – och därmed ökat dess underskott det året. Dessa medel återbetalades till betydande del till bolagen under 1980. Inräknat dessa transaktioner blev den inhemska statsupplåningen utanför banksystemet 2 1/2 miljarder kr mindre 1980 än 1979 eller totalt 15 miljarder kr.

En indragning av medel från marknaden ägde vidare rum under 1979 genom att företagen bereddes tillfälle att på gynnsamma villkor sätta in medel på likviditetsutjämningskonto i riksbanken. Sådana insättningar kan närmast jämföras med marknadsoperationer. Motsvarande möjligheter erbjöds inte under 1980.

Det växande budgetunderskottet i förening med nedgången i ovan angivna operationer innebar ett betydligt större likviditetstillskott 1980 än 1979. Det ökade från 23 till 39 miljarder kr. (Tabell 2.)

Nämnda likviditetstillskott neutraliserades emellertid delvis och utjämnades också till en del mellan åren av de stora och växande valutautflödena.

Tabell 2 Bankernas likvida tillgångar
Förändring. Mkr

	1979	1980
<i>Påverkande faktorer</i>		
Valutareserven, exkl. statens nettoupplåning i utlandet	- 12 211	- 22 068
Statens utgiftsoverskott	43 971	54 429
Statens upplåning utanför bankerna (ökning = -)	- 17 651	- 14 978
Likviditetsutjämningskonton i riksbanken (ökning = -)	- 3 198	- 214
Allmänhetens innehav av sedlar och mynt (ökning = -)	- 3 359	- 2 644
Riksbanken, diverse	- 2 298	- 3 916
Bankernas förvärv av hypoteksobligationer	7 056	6 568
Summa	12 310	17 177
<i>Bankernas likvida tillgångar¹</i>		
Affärsbanker	6 039	12 305
Sparbanker	4 621	4 112
Föreningsbanker	1 650	760
Summa	12 310	17 177

¹ I bankernas likvida medel inräknas medel som står inne på checkräkning i riksbanken för att uppfylla kassakraven medan bankernas upplåning i riksbanken ingår som avdragspost. Kassakvotsmedel ingår av denna anledning inte som likviditetsindragande post bland de påverkande faktorerna.

Dessa motsvarade, som nämnts, i stort sett underskotten i bytesbalansen. I rådande kreditmarknadsläge och med en förhållandevis god likviditet uppstod, netto räknat, inget behov av utlandsupplåning från näringslivets sida. Totalt, inräknat även förvärv av prioriterade hypoteksobligationer, uppgick likviditetstillväxten i bankerna till 17 miljarder kr 1980, en uppgång med 5 miljarder kr från 1979. (Tabell 2.) Tillflödet av likviditet till bankerna tillsammans med de medel som frigjordes genom sänkningen av kassakraven, placerades i betydande utsträckning i statspapper. Bankernas utestående lån i riksbanken uppgick vid slutet av 1980 till praktiskt taget samma belopp som vid årets början – drygt 6 miljarder kr.

Sparbanker och föreningsbanker anpassade snabbt sin icke-utlandsfinansierade övriga utlåning till den lägre tillväxttakt på 6 % över tolv månader som riksbanken i juni angivit som riktlinje att gälla kring årsskiftet 1980/81. Affärsbankerna låg emellertid under hösten och ända fram till november kring den tidigare riktlinjen på 9 %. För året som helhet steg det utestående beloppet för den icke-utlandsfinansierade övriga utlåningen med 6,7 % för affärsbankerna (från 8,5 %), 6,7 % för sparbanker (från 9,9 %) och 6,2 % för föreningsbanker (från 8,9 %). Bankerna uppfyllde – så när som på något obetydligt undantag – förlöpande de föreskrivna likviditetskraven.

I överläggningar med bankerna framhöll riksbanken att det tillgängliga utlåningsutrymmet i första hand skulle användas för att tillgodose företagets finansieringsbehov medan kreditgivningen till hushållen skulle begränsas. Utvecklingen har också gått i denna riktning. Under tolv månadersperioden till september 1980 var visserligen övrigutlåningen till hushållen fortfarande större än den icke-utlandsfinansierade utlåningen till företag. Utlåningen till företag hölls emellertid uppe på nästan samma nivå som närmast föregående tolv månadersperiod medan utlåningen till hushåll sjönk kraftigt. (Tabell 3.)

Utvecklingen av den utlandsfinansierade bankutlåningen påverkades av en ändring i valutaregleringen. Denna ändring innebar att bankerna från och med ingången av 1979 bereddes möjlighet att genom upplåning utomlands refinansiera kortfristiga lån avseende export- och importfinansiering. Tidigare kunde sådan refinansiering endast ske genom att det importerande eller exporterande företaget lånade direkt i utländsk bank. Genom omläggningen kom den övervägande delen av upplåningen utomlands för finansiering av utrikeshandeln att företas av svensk bank. Omläggningen medförde en betydande nettokreditgivning från bankernas sida i inledningsskedet, dvs. under första delen av 1979, innan nya lån i växande utsträckning balanserades av förfallande lån. Samtidigt skedde en nettoåterbetalning av motsvarande direktupplåning i utlandet. Nedgången från 1979 till 1980 i den utlandsfinansierade bankutlåningen ger därför en missvisande bild av utvecklingen av efterfrågan på utlandskredit.

Bankernas nettoplaceringar (exklusive statspapper och utlandsfinansierade lån) var något lägre under 1980 än under 1979. Detta i förening med det

Tabell 3 Bankernas övriga utlåning¹ fördelad på sektorer

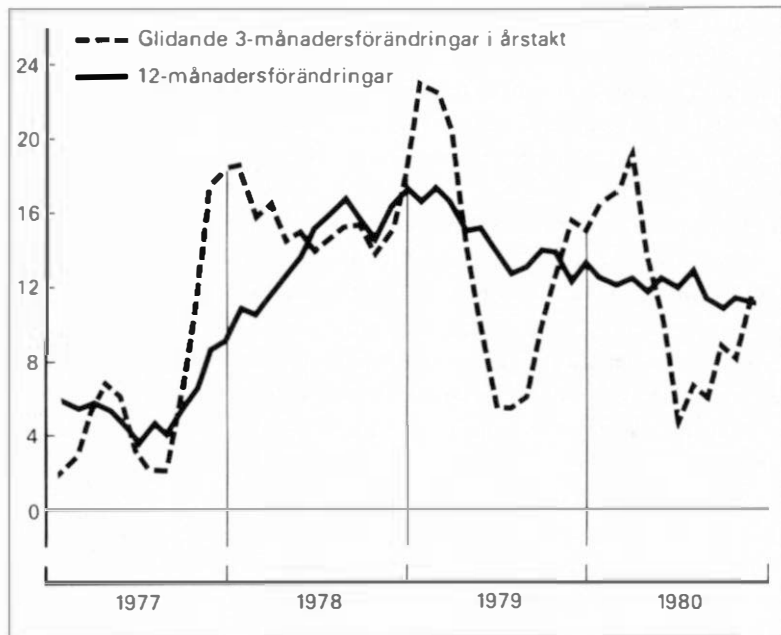
Förändring i utestående belopp för 12 månader t. o. m. september

	Mkr		Procent	
	1979	1980	1979	1980
<i>Icke-utlandsfinansierad</i>				
Kommuner	367	458	3,8	4,6
Företag	4 101	3 753	9,7	7,3
Hushåll	11 056	6 455	13,9	7,1
Övrigt	1 443	600	14,8	7,8
Summa	16 969	11 266	11,9	7,1
<i>Refinansierad i utlandet</i>				
	6 047	5 394	53,7	31,2
Totalt	23 016	16 660	14,9	9,4

¹ Omfattar utlåning till allmänheten exkl. prioriterade byggnadskrediter och mellan-krediter.

Diagram 5. Penningmängden

Procent

Anm. Penningmängden innefattar allmänhetens inlåning i bankinstituten samt allmänhetens innehav av sedlar och mynt. De glidande 3-månadersförändringarna är säsongrensade.

växande valutautflödet innebar att tillväxten i penningmänden (allmänhetens inlåning i bankerna och innehav av sedlar och mynt) var av ungefär samma storlek under båda åren, trots att likviditetspåspädningen från statsbudgeten förstärktes. Tillväxttakten i penningmänden, sett över tolv-månadersperioder, höll sig under 1980 kring 11 å 12 % och uppgick vid slutet av året till 12,3 % (f å 11,3 %) (Diagram 5).

Allmänhetens långfristiga placeringar fortsatte under 1980 genom ökade köp av såväl sparobligationer som aktier. Även försäkringsbolagens långa placeringar torde ha ökat något i omfattning. Under de tre första kvartalen 1980 uppgick de till 9,9 miljarder kr mot 9,5 miljarder kr under motsvarande kvartal 1979, en differens som kan väntas vidgas beräknat på helår. Allmänna pensionsfondens placeringar på kapitalmarknaden var däremot ungefär lika stora 1980 som 1979 – 14,7 respektive 14,3 miljarder kr.

Även om placeringskrav och placeringskapacitet för försäkringsbolag och AP-fonden inte gav utrymme för någon nämnvärd ökning av dessa instituts oprioriterade utlåning innebar bostadsinstitutens ökade möjligheter att ge krediter genom upplåning utanför den organiserade kreditmarknaden ändå en betydande vidgning av den långa marknaden. Bostadsinstitutens oprioriterade utlåning uppgick till drygt 4 miljarder kr 1980 mot 2 1/2 miljarder 1979.

Tabell 4 Upplåningen på kreditmarknaderna i Sverige och i utlandet fördelad på sektorer samt statens utlåning

Nettobelopp. Mkr

	I Sverige			I utlandet		
	1978	1979	1980 ¹	1978	1979	1980 ¹
<i>På kreditmarkna-</i>						
<i>den</i>						
Staten	31 200	34 900	32 400	2 000	9 000	22 000
Kommuner	1 200	1 400	1 200	600	100	—
Bostäder	14 600	17 700	18 000	—	—	—
Företag	14 500	15 300	15 300	3 300	2 100	4 000
Hushåll	8 700	9 400	5 700	—	—	—
Summa	70 200	78 700	72 600	5 900	11 200	26 000
<i>Statens utlåning</i>						
Kommuner	—	—	—	—	—	—
Bostäder	3 900	4 200	5 000	—	—	—
Företag	3 000	5 900	7 700	—	—	—
Hushåll	1 500	1 600	1 800	—	—	—
Summa	8 400	11 700	14 500	—	—	—

¹ Beloppen innefattar en uppskattning av utfallet för fjärde kvartalet 1980.

Det totala nettoflödet av krediter på den inhemska kreditmarknaden sjönk från 79 miljarder kr 1979 till knappt 73 miljarder kr 1980. (Tabell 4.) Nedgången hänförde sig till staten och hushållssektorn medan kreditgivning- en till övriga sektorer var i stort sett oförändrad. Statens utlåning fortsatte att växa under 1980. Framför allt ökade dess utlåning till företag. Denna utlåning beräknas ha uppgått till ett belopp motsvarande hälften av kreditgivningen till näringslivet på den organiserade marknaden.

Kreditflödet från utländska kreditmarknader, slutligen, beräknas ha uppgått till 26 miljarder kr 1980 – mer än en fördubbling jämfört med närmast föregående år. Staten var den dominerande låntagaren. Dess upplåning växte från 9 till 22 miljarder kr medan näringslivets upplåning genom kredit i utländsk bank eller emission av obligationer beräknas ha ökat från 2 till 4 miljarder kr.

Appendix

Institutionella förändringar på kreditmarknaden

Ett flertal förändringar av institutionell art trädde i kraft på kreditmarknaden 1980. De flesta var grundade på de beslut som riksdagen i december 1979 fattade vid behandlingen av kapitalmarknadspropositionen (Prop 1978/79:165)¹. De viktigare förändringarna beskrivs i det följande.

Bankobligationer

Fr o m 1 januari 1980 har bankerna rätt att utfärda och ställa garanti för *räntebärande obligationer* som lyder på minst ett hundra kronor. Löptiden för sådana obligationer som ges ut i Sverige får vara högst sju år. Någon begränsning i löptiden för obligationer som emitteras utomlands gäller inte. Obligationer med längre löptid än ett år får i Sverige utfärdas intill ett belopp som motsvarar högst 3 % av inlåningen (obligationer med en löptid av högst ett år, s k bankcertifikat, behandlas i nästa avsnitt).

Obligationernas syfte är att öka bankernas möjligheter att medverka i den medelfristiga finansieringen av industriinvesteringar. Genom att den formella bindningen av inlåningen ökas skall bankerna i större utsträckning kunna ge bundna lån.

Obligationsemissionerna är underställda riksbankens emissionskontroll. Riksbanken gav bankerna tillstånd att fr o m den 3 november 1980 emittera obligationer. Enligt de riktlinjer som uppställdes skall *emissionsvolymen* begränsas. Ett procenttal på inlåningen anger ett för varje bank gällande tak för emission av obligationer. Tillsvidare gäller gränsen 0,5 % av varje banks inlåning från allmänheten. *Räntan* på bankobligationer skall enligt nämnda riktlinjer vara bunden. Bankerna får i övrigt själva bestämma lånevillkoren (räntesats, löptid, amorteringstakt etc). Förslag till prospekt skall tillställas riksbanken i god tid före emission.

Obligationsskulder ingår ej i nämnaren vid beräkning av likviditetskvot. Innehavet av obligationer som emitterats av annan bank inräknas ej bland likvida tillgångar vid beräkning av likviditetskvot. Den mot bankobligationer svarande utlåningen inräknas i "Övrig utlåning". Såvitt denna utlåning sker till bunden ränta omfattas den ej av gällande räntekontroll (denna berör endast rörliga räntesatser). Räntesatserna skall emellertid redovisas till riksbanken.

Bankcertifikat

Bankernas möjligheter att erhålla inlåning med formell bindning av ränta och löptid förbättrades ytterligare genom att de gavs rätt att utge s k *bankcerti-*

¹En utförlig redovisning av kapitalmarknadspropositionen återfinns i riksbankens kvartalstidskrift "Kredit- och Valutaöversikt" 1980:I.

fikat, dvs obligationer med mycket kort löptid, högst ett år. Det främsta syftet med denna förändring är att ge bankerna bättre möjligheter att effektivt konkurrera om de medel som eljest skulle kunna söka sig till den grå kreditmarknaden. Bankcertifikaten är ej underkastade riksbankens emissionskontroll och har inte heller någon volymbegränsning.

Riksbanksfullmäktige beslöt den 24 januari 1980 att en banks utelöpande bankcertifikat skall räknas in bland de förbindelser som ingår i likviditetskvotens nämnare. Vid förvärv av andra bankers certifikat får en bank bland sina likvida medel uppta högst ett belopp som svarar mot en procent av bankens förbindelser. Bankernas rätt att till viss gräns få inräkna förvärvade certifikat som likvida medel bör underlätta upparbetandet av en andrahandsmarknad i certifikat.

Oprioriterad fastighetskreditgivning

I enlighet med riksdagsbeslut avvecklades kvoteringsystemet för bostadsinstitutens utlåning den 1 juli 1980. Enligt tidigare ordning skulle bostadsinstitutens nytulåning enligt riksbankens rekommendationer till 90 % avse prioriterade projekt medan resterande 10 % fick avse oprioriterade ändamål. Eftersom bostadsobligationer ingår i likviditets- och placeringskvoter innebär detta att placeringar som ur bostadspolitisk synpunkt inte var att betrakta som prioriterade kom att behandlas som prioriterade i kreditpolitiska sammanhang.

De regler som gäller från halvårsskiftet innebär att institutens utlåning för prioriterade ändamål på upplåningssidan helt skall motsvaras av obligationer som räknas som prioriterade placeringsobjekt för kapitalmarknadsplacerarna. Den oprioriterade utlåningen finansieras med särskilda obligationer som inte räknas som prioriterade placeringar för instituten på kreditmarknaden.

I februari fastställde riksbanken riktlinjer för den oprioriterade fastighetskreditgivningen¹. Bakgrunden var det ovan refererade riksdagsbeslutet och att därtill nya institut bildats för oprioriterad kreditgivning.

Styrningen av den oprioriterade kreditgivningen sker med hjälp av basramar som fastställts för de olika instituten. Dessa anger respektive instituts upplåning på den organiserade kreditmarknaden. Som upplåning på denna marknad räknas obligationer och förlagsbevis och de reverser som placeras i försäkringsinstitut och banker. För Stadshypotekskassan, Spintab och Bofab får basramen fyllas medelst obligationer och förlagsbevis samt med reverser placerade i försäkringsinstitut och banker. Övriga instituts basramar får fyllas med reverser placerade i nyssnämnda institut samt förlagsbevis. Den totala basramen för år 1980, alltså institutens sammanlag-

¹För en mer detaljerad beskrivning av riktlinjerna, se riksbankens kvartalstidskrift "Kredit- och Valutaöversikt" 1980:1.

da upplåning på den organiserade marknaden detta år sattes till 2 000 mkr.

Utöver vad hasramen medger får instituten låna minst lika mycket på den *ickeorganiserade marknaden*. Denna upplåning skall för samtliga institut ske mot revers. Vidare får outnyttjade belopp på den organiserade marknaden kompenseras med upplåning utanför denna till ett dubbelt så högt belopp. Denna konstruktion avspeglar intentionen att söka vidga kapitalmarknaden till att omfatta nya placerargrupper. Konstruktionen borde, vid gällande kreditefterfrågan, leda till ökade ansträngningar att lån upp hos nya grupper. Den möjlighet till *fri räntesättning* som medgavs enligt riktlinjerna avsåg också att underlätta för instituten att anpassa sina upplåningsvillkor för att uppnå detta mål.

Vad avser formerna för upplåningen skall instituten ha karaktären av kapitalmarknadsinstitut och medelsanskaffningen sålunda vara långfristig. Obligationerna och förslagsbevisen är långfristiga. Även reverserna skall vara långfristiga. Den genomsnittliga löptiden för dessa skall vara minst 5 år.

De reverser som upprättas mellan köpare och säljare i anslutning till fastighetsöverlåtelser, s k säljarreverser, skall ha en löptid på minst 10 år om instituten skall förvärva dem. Enligt riksbankens rekommendationer bör institut, banker och fastighetsmäklare medverka till att följande regler tillämpas för 10-årsreverser:

- årliga amorteringar men med möjlighet till amorteringsfrihet i 2 år
- amorteringarna skall fördelas så att ingen årsamortering blir större än 1/8 av det belopp varpå reversen utställts
- räntan, som kan vara fast eller rörlig, anpassas så att reversens andrahandsvärde hålls uppe och realisationsvinster/förluster begränsas.

Instituten kan även förvärva utelöpande säljarreverser. Dessa skall, såvitt de utfärdats efter det att dessa riktlinjer offentliggjorts, fylla ovan angivna krav. De här ställda kraven på säljarreverser är minimikrav. Längre löptider utgör självfallet inget hinder. Även för sådana mera långfristiga reverser bör amorteringsplanen utformas så att inte någon årsamortering överstiger 1/8 av lånebeloppet.

Lånen skall vara vanliga nominallån, dvs inte indexlån eller s k realräntelån.

Genom att de som är verksamma på fastighetsmarknaden vet att instituten inte befattar sig med säljarreverser som inte uppfyller de uppställda minimikraven, får dessa krav en normerande effekt även för säljarreverser utanför den kontrollerade kreditmarknaden.

Ny konstruktion på bostadsobligationer

I mars fattade riksbanksfullmäktige beslut om *ny konstruktion på bostadsobligationer*¹. Bostadsinstitutet gavs tillstånd att emittera obligationslån med 40-årig amorteringsplan, dvs 10 år kortare än hittills. Obligationslånen skulle liksom tidigare ha en löptid på 20 år. Vidare övergavs annuitetsprincipen och lånen gavs istället formen av sk serie lån.

Förkortningen av amorteringstiden skedde på grundval av de av riksdagen bifallna förslagen i kapitalmarknadspropositionen. Enligt kapitalmarknadsutredningen skulle bostadsinstitutets lån till flerfamiljshus förkortas från 60 år till 50 år, för lån till småhus från 40–50 år till 30–40 år och amorteringsplanen för de obligationslån som finansierar denna utlåning från 50 till 40 år. Genom det större återflödet av medel till kapitalmarknadsinstitutet ökar deras möjligheter att lämna nya lån.

Förutom förkortningen av amorteringsplanerna med 10 år innebar riksbankens beslut som nämnts att annuitetslånen ersattes med serie lån för vilka amorteringarnas fördelning i tiden bestäms oberoende av räntan. Annuitetsprincipen hade sitt berättigande under en tid då den nominella räntan var förhållandevis låg. Då erhöles en rimligt hög amortering redan under lånets första skede. Genom uppgången i den långa räntan har det skett en successiv minskning av amorteringsdelen i annuiteten under lånens inledningsskede. Denna effekt undviks genom den nya konstruktionen.

Amorteringstakten för serie lånet fastställdes så att den för den första 10-årsperioden efter lånets utgivande i stort sett motsvarar den takt som gällde för lån som utgavs vid tiden då kapitalmarknadsutredningen utarbetade sitt förslag. Den långa räntan låg då ett par procentenheter lägre än för närvarande. Amorteringarna utgår enligt en progressivt beräknad plan. För varje 5-årsperiod av lånets löptid amorteras ca 1,7 %, 2,8 %, 4,7 % respektive 6,9 % av lånets ursprungliga belopp. Efter 20 år har sålunda 16,1 % av det ursprungliga lånebeloppet amorterats. I ett annuitetslån på 40 år med 9,5 % ränta skulle 13,3 % ha amorterats efter 20 år.

Riksbankens beslut gällde villkoren för bostadsinstitutets obligationer, dvs institutets upplåning. Den snabbare amorteringen på institutets upplåning nödvändiggör emellertid att institutet gör en anpassning av motsvarande slag ifråga om villkoren på sin utlåning.

Från år 1975 ersattes de tidigare paritelånen av ett lånesystem med garanterade räntor som omfattar både bostadsinstitutets bottenlån och statliga bostadslån. Räntekostnader för dessa lån, överstigande den i lånesystemet garanterade räntan, subventioneras av staten.

Fram till i november var den garanterade räntesatsen för nybyggda hyres- och bostadsrätts- 3,4 % och för nybyggda småhus 5,5 %. Förstnämnda räntesats ändrades från november 1980 till 3,0 %, varifrån den, som

¹En detaljerad beskrivning återfinns i riksbankens kvartalstidskrift "Kredit- och Valutaöversikt" 1980:2.

tidigare, stiger med 0,25 procentenheter per år tills den nått bottenlåneräntans nivå. (För äldre bostadsrättshus har de årliga tilläggen ökats.) Fr o m januari 1981 trappas räntesatsen för småhus upp med 0,5 procentenheter per år (tidigare 0,35 procentenheter). Dessutom har vissa ytterligare justeringar gjorts för äldre hus som innebär att räntebidragen minskar.

Låntagarens räntekostnad påverkades sålunda inte under en stor del av lånens löptid av förändringar i den långa räntan. Kombinationen av annuitetsprincipen och ovan nämnda subventionssystem medförde att den faktiska årliga lånekostnaden för nya bostadslån minskade vid räntehöjningar. Genom övergången till serielån elimineras denna effekt.

Ändrade bestämmelser för återlån

Ett av de beslut som antogs av riksdagen beträffande AP-fonden berörde *bestämmelserna om återlån*. Enligt återlånesystemet har företag, som erlagt ATP-avgift, möjlighet att återlåna viss del av det inbetalda beloppet. Genom ändringar i bestämmelserna fr o m 1 januari 1980 får återlån uppgå till högst hälften av det belopp som erlagts

- a) under det närmast föregående året eller
- b) under de fem närmast föregående åren i den mån avgiftsbetalningarna inte redan utnyttjats som underlag för återlån.

Återlån enligt *a* får uppgå till lägst 50 000 och enligt *b* till högst 500 000 kr.

Tidigare förelåg inte den ackumulerade lånemöjligheten. De belopp som mindre företag då kunde återlåna var så blygsamma att dessa företag inte fann det meningsfullt att årligen ansöka om återlån. Genom den möjlighet som öppnats kan de mindre företagen få ett mer effektivt stöd inom återlånesystemets ram än vad tidigare var fallet.

Vidare höjdes återlånens maximala löptid från 10 till 15 år. Principerna för räntesättningen ändrades också. Tidigare fastställdes den ränta kreditinstituten erlade till AP-fonden så att den översteg högsta inlåningsräntan med 1/2 procentenhet. Enligt de nya reglerna skall denna ränta motsvara räntan för närmast före senaste årsskifte i Sverige utgivna långfristiga statslån. Räntesatsen skall omprövas vart femte år under lånens löptid. Ändringen motiveras av att återlån inte bör vara en billigare finansieringsform än obligationslån, vilket skulle ha blivit fallet om de tidigare reglerna för bankernas lån hos AP-fonden behållits och bankerna tagit ut en normal räntemarginal på återlånen till företagen.

Finansbolagen

Under 1980 fattade riksdagen beslut rörande *finansbolagen*. I början av året antogs en lag om finansbolag (SFS 1980:2) och senare under året fördes finansbolagen in under den kreditpolitiska lagstiftningen. Båda gäller fr o m

1 juli 1980. Besluten baserades på förslag av finansieringsbolagskommittén som i sitt betänkande konstaterade att finansföretagen spelar en alltmer betydelsefull roll på den svenska kreditmarknaden. Med hänsyn härtill och för att nå de mål som ställts upp i direktiven ansåg kommittén att finansbolagen borde inordnas i ett regelsystem liknande det som gällde för övriga kreditinstitut. Lagen om finansbolag innehåller bl a föreskrifter om det egna kapitalets förhållande till bolagets upplåning, bestämmelser om tillsyn m m. Tillsynsmyndighet är bankinspektionen.

Genom inordnandet under den kreditpolitiska lagstiftningen har finansbolagen, dvs sådana factoring-, leasing- och kontokortsföretag m m som omfattas av lagen om finansbolag, fått status av kreditinstitut. Som sådana är de skyldiga att lämna de uppgifter som riksbanken anser nödvändiga för att bedöma om något av de båda kreditpolitiska medel som skall kunna tillämpas på finansbolagen – *emissionskontroll* och *utlåningsreglering* – behöver användas. Utlåningsreglering skall alltså kunna avse inte bara som f n bankinstitut utan även finansbolag.

Kredit- och valutapolitiska åtgärder 1980

17 januari

Riksbanksfullmäktige beslutade att fr o m den 18 januari höja *riksbankens diskonto* från 9 till 10 %. Samtidigt medgavs att *räntesatsen för långfristiga obligationer* och andra långfristiga lån med bunden ränta höjdes med 3/4 procentenheter. Fr o m den 22 januari höjdes *kassakraven för affärsbankerna* från 6 till 8 %.

21 januari

Fullmäktige beslutade om riktlinjer för den *oprioriterade fastighetskreditgivningen*.

25 januari

Överenskommelse träffades mellan delegationen för bostadsfinansiering och företrädare för bankerna om bankernas byggnadskreditgivning och deras andel av den slutliga *bostadsfinansieringen under 1980*.

Bankerna – de privata affärsbankerna, PKbanken, sparbankerna och föreningsbankerna – förklarade sig villiga att svara för de byggnadskrediter som skulle behövas för statligt belånade nybyggnader och ombyggnader, inklusive energisparåtgärder, samt allmänna samlingslokaler och tomträttsmark, som finansierades med statligt stöd. Bankerna förklarade sig härutöver villiga att medverka till att byggnadskrediter ställdes till förfogande även för bostadsbyggandet utan statliga lån.

I fråga om den slutliga finansieringen förklarade sig bankerna villiga att medverka till avlyft i färdiga fastigheter genom att under året öka sitt nettoinnehav av bostadsobligationer med 5 500 mkr.

6 mars

Riksbanksfullmäktige beslöt ge bostadsinstituten tillstånd att emittera *obligationslån* med 40-årig amorteringsplan, d v s 10 år kortare än dittills. Obligationslånen skulle liksom tidigare ha en löptid på 20 år. Annuitetsprincipen övergavs och lånen skulle fortsättningsvis få formen av s k serielån.

18 mars

Valutastyrelsen beslöt om vissa ändringar i tillämpningen av valutaförordningen vad gäller

- kriterier för utlandsupplåning
- kostnader vid större exportorder
- förtidsinlösen av lån

10 april

Riksbanksfullmäktige beslutade att fr o m den 14 april sänks *kassakraven* för *affärsbankerna* från 8 % till 2 %.

Samtidigt beslutade riksbanksfullmäktige att i en skrivelse till regeringen begära förordnande om *allmän placeringsplikt och räntereglering* för försäkringsbolag och bankinstitut att gälla under ett år.

29 april

Riksbanksfullmäktige utfärdade tillämpningsföreskrifter rörande *försäkringsbolagens placeringar* med anledning av regeringens förordnande av den 23 april om allmän placeringsplikt för försäkringsbolagen. Riksbanksfullmäktige beslutade även att ändra tillämpningen av *emissionskontrollen* för näringslivet.

För livförsäkrings- och pensionförsäkringsbolag gällde att minst 75 % av nettoplaceringsökningen skulle avse prioriterade placeringar och för sakförsäkringsbolag minst 64 %.

I fråga om *näringslivets obligations- och förlagslån* och motsvarande lån skulle emissionskontrollen användas för att styra emissionsvolymen och dess fördelning. Däremot skulle en större frihet ges vad gällde räntesättningen. Allmänna pensionsfonden, försäkringsbolag, banker och företag skulle få ansvaret för anpassningen av räntesatserna för näringslivets obligations- och förlagslån med hänsyn till marknadsläget, låntagarnas kreditvärdighet, lånens löptid och amorteringstakt m m.

8 maj

Riksbanken meddelade föreskrifter om *räntereglering för försäkringsbolagen och bankinstituten* med anledning av regeringens förordnande av den 23 april. För försäkringsbolagen föreskrevs att räntesatsen på prioriterade bostadslån med bunden ränta ej fick överstiga 11,70 procent. Räntesatsen på s k indexlån fick ej överstiga räntesatsen för tioåriga statsobligationslån (11,50 procent). För övriga lån, med vissa undantag, fick räntan ej överstiga 14,50 procent.

För bankinstituten föreskrevs att den genomsnittliga räntesatsen för PKbanken, Sparbankernas Bank, Föreningsbankernas Bank, sparbanker och föreningsbanker ej fick överstiga riksbankens diskonto med mer än 3,65 procentenheter. För övriga affärsbanker sattes samma gräns till 3,80 procentenheter över riksbankens diskonto.

17 juni

Valutastyrelsen beslutade om ändring av reglerna avseende bankers innehav av *obligationer i utländsk valuta*.

Nya tillstånd skulle meddelas med en för varje bank angiven beloppsgräns. Tillstånd skulle gälla tills vidare och lämnas under förutsättning att bankens obligationsinnehav i utländsk valuta i sin helhet finansieras genom utlandsupplåning.

Beträffande *resevaluta* beslutades att resande till utlandet som avser att vistas i utlandet minst fyra veckor, får hos försäljningsställe för resevaluta köpa för högst 12 000 kronor per person. Beloppet innebar en fördubbling jämfört med tidigare.

19 juni

Likviditetskraven för samtliga affärsbanker, sparbanker och föreningsbanker – med undantag för Sparbankernas Bank och Föreningsbankernas Bank – höjdes med 2 procentenheter fr o m den 1 juli. Detta skulle medge en utlåningsökning från banksystemet på 6 % i årstakt för 1980 mot tidigare riktlinje på 9 %.

Likviditetskraven blev:

Post- och Kreditbanken	40 %
Skandinaviska Enskilda Banken	40 %
Svenska Handelsbanken	40 %
Götabanken	34 %
Provinsbanker	34 %
Sparbankernas Bank	45 %
Föreningsbankernas Bank	50 %
Större sparbanker	32 %
Mindre sparbanker	31 %
Föreningsbanker	32 %

28 augusti

Riksbanksfullmäktige beslöt medge en höjning av den långa *räntan för prioriterade obligationer* med 1 procentenhet.

I anslutning till höjningen av räntan för prioriterade obligationer medgavs försäkringsbolagen rätt att höja räntan för lån, vilkas ränta var knuten till dessa obligationer, väsentligen prioriterade bostadslån. För räntan på andra lån medgavs inte någon höjning. Den högsta tillåtna räntan för försäkringsbolagen bibehålls sålunda oförändrad vid 14,50 procent.

23 oktober

Riksbanksfullmäktige beslöt höja *likviditetskraven för affärsbankerna* med 1 procentenhet fr o m november 1980. Målsättningen om en utlåningsökning från banksystemet om 6 % i årstakt kvarstod.

För Sparbankernas Bank och Föreningsbankernas Bank liksom för sparbankerna och föreningsbankerna bibehölls de tidigare likviditetskraven.

Följande likviditetskrav skulle gälla:

Post- och Kreditbanken	41 %
Skandinaviska Enskilda Banken	41 %
Svenska Handelsbanken	41 %
Götabanken	35 %
Provinsbanker	35 %
Sparbankernas Bank	45 %
Föreningsbankernas Bank	50 %
Större sparbanker	32 %
Mindre sparbanker	31 %
Föreningsbanker	32 %

18 december

Riksbanksfullmäktige beslöt att förlänga tillämpningen av *ränteregleringen* och *placeringsplikten* för försäkringsbolag för första kvartalet 1981.

Bankerna medgavs höja *räntan på kredit i räkning* (exkl bostadsbyggnadskrediter) med 1 procentenhet fr o m den 23 december 1980.

Samtidigt beslöt fullmäktige att hos regeringen hemställa om förordnande om *kassakrav för sparbanker och föreningsbanker*.

Riksbankens bokslut

Tillgångar. Mkr	Balans	
	1979	1980
<i>Guld och utländska tillgångar</i>		
Guld och valutareserv	15 209	15 198
Guld	1 168	1 168
Särskilda dragningsrätter i		
Internationella valutafonden	946	978
Reservposition i Internationella valutafonden	752	936
Lån till Internationella valutafonden	236	172
Utländska banker m. m., nettobelopp	3 938	4 232
Utländska värdepapper	8 169	7 712
Sveriges andel i Internationella återuppbyggnadsbankens grundfond, inbetalt belopp	196	196
Övriga	1 067	566
<i>Inhemska tillgångar</i>		
Skattkammarväxlar och obligationer	33 257	31 555
Statspapper	32 905	31 224
Övriga	352	331
Utlåning	6 630	6 871
Banker	6 011	6 225
Övriga kreditinstitut	—	—
Allmänheten	619	646
Skiljemynt	51	48
Checkar och postväxlar m. m.	188	1
Övriga	11	70
Summa	56 609	54 505

räkning	Skulder. Mkr	
	1979	1980
<i>Utländska skulder</i>		
Nettotilldelning av särskilda dragningsrätter i Internationella valutafonden	841	1 126
Övriga	1 801	1 471
<i>Inhemska skulder</i>		
Utelöpande sedlar	31 580	34 420
Checkräkning	10 213	2 905
Staten	184	65
Banker	10 002	2 804
Övriga	27	36
Särskilda räkningar	5 570	5 718
Konton för investering i skogsbruk och rörelse	2 105	2 204
Arbetsmiljökonton	195	66
Särskilda investeringskonton	72	34
Konton för likviditetsutjämning	3 198	3 412
Konton för allmän investeringsfond	—	2
Tillfälliga vinstkonton	—	—
Övriga	21	127
<i>Eget kapital</i>		
Grundfond	1 000	1 000
Reservfond	500	500
Dispositionsfond	2 990	4 208
Övriga egna fonder	125	125
Reserverade vinstmedel	1	0
Vinst för året	1 967	2 905
Summa	56 609	54 505

Resultaträkning

Mkr

	1979	1980
Intäkter		
<i>Utländska rörelsen</i>		
Ränteintäkter	1 496	1 457
Räntekostnader	– 149	– 179
Kursdifferenser	– 413	– 2
Övriga inkomster	1	0
<i>Inhemska rörelsen</i>		
Ränteintäkter av skattkammarväxlar och obligationer	2 087	3 550
Övriga ränteintäkter	355	596
Övriga räntekostnader	– 324	– 1 203
Nedskrivning av statspapper och obligationer	– 920	– 1 103
Övriga inkomster	7	7
Summa	2 140	3 123
Kostnader		
Sedelkostnader	– 44	– 49
Personalkostnader	– 97	– 115
Övriga förvaltningskostnader	– 32	– 54
Summa	– 173	– 218
Redovisat årsresultat	1 967	2 905

Kommentarer till 1980 års bokslut

Vid beräkning av bokföringskurserna för riksbankens utländska tillgångar och skulder tillämpas en princip som baseras på ett genomsnitt av marknadskurserna under en viss period. Med anledning härav har riksbankens utländska tillgångar och skulder nedskrivits med 45 mkr, vilket redovisas i resultaträkningen under rubriken "utländska rörelsen, kursdifferenser".

Riksbankens innehav av obligationer har under året nedskrivits med 1 103 mkr.

Övriga ränteintäkter består av räntor på utlåning till banker och allmänhet.

Av beloppet på övriga räntekostnader ingår räntor på kassakvotsmedel med 797 mkr och räntor på konton för likviditetsutjämning med 405 mkr.

Av personalkostnaderna uppgår löner och arvoden till 75 mkr och pensioner och sociala avgifter till 39 mkr.

Riksbankens resultat för år 1980 uppgår till 2 905 058 984 kr. För år 1979 uppgick resultatet till 1 967 445 840 kr.

Inom linjen förda poster

Tkr

	1979	1980
Tillgångar		
Taxeringsvärden av riksbankens fastigheter i		
Stockholm: nya riksbankshuset	60 000	60 000
gamla riksbankshuset	7 000	7 000
Göteborg	4 100	4 100
Malmö	5 900	17 300
Falun	630	630
Gävle	500	500
Halmstad	550	550
Härnösand	400	400
Jönköping	440	640
Karlstad	720	720
Kristianstad	460	460
Linköping	1 000	1 000
Luleå	1 362	1 362
Nyköping	850	850
Visby	230	230
Örebro	650	650
Östersund	330	330
Tumba, sedelförbränningshuset	217	217
Diverse valv	125	125
Summa	85 464	97 064
Aktier i Tumba Bruk	25 000	25 000
Aktier i Banken för internationell betalningsutjämning m. fl.	10 105	10 105
Riksbankens mynt- och medaljsamling	160	160
Lån till riksbankspersonalens semesterförening	1 466	1 464
Summa	122 196	133 793

Utlåning till allmänheten

Den 31 december 1980 utestående lån till allmänheten fördelar sig till antal och belopp på de olika kontoren sålunda: I förteckningen har inte medtagits utlåningen från egnahems- m. fl. lånefonder vilken totalt uppgår till ca 265 tkr.

	Bosättningslån		Avbetalningslån		Hypotekslån	
	Antal	Belopp, tkr	Antal	Belopp, tkr	Antal	Belopp, tkr
Stockholm	7 759	35 159	974	6 954	4 314	138 784
Göteborg	4 206	21 423	623	3 739	896	45 820
Malmö	4 093	17 631	309	1 944	1 107	55 683
Falun	1 637	7 685	766	5 731	1 089	17 517
Gävle	1 998	9 854	225	1 849	646	15 744
Halmstad	847	3 681	99	458	531	14 696
Härnösand	1 986	9 570	185	1 812	584	14 646
Jönköping	1 599	7 231	283	1 681	728	21 306
Kalmar	1 101	5 273	459	3 231	614	13 080
Karlskrona	983	4 806	221	1 357	507	11 914
Karlstad	1 838	8 690	429	3 969	675	13 871
Kristianstad	1 314	6 301	102	825	493	14 472
Linköping	2 203	10 423	319	2 441	967	23 869
Luleå	2 501	11 726	225	1 481	471	14 914
Skövde	1 273	6 126	247	2 258	577	14 095
Nyköping	1 579	7 435	270	2 436	542	9 409
Umeå	2 019	9 497	821	9 604	814	18 318
Uppsala	1 643	8 096	842	8 439	1 019	16 343
Vishy	297	1 433	103	1 493	287	3 926
Vänersborg	2 049	9 657	257	1 921	390	10 298
Västerås	1 545	7 325	179	1 518	767	17 499
Växjö	1 041	4 822	284	1 309	518	15 502
Örebro	1 207	5 301	740	4 573	785	13 546
Östersund	1 020	5 149	1 014	11 278	876	10 383
Summa	47 738	224 293	9 976	82 300	20 197	545 637

Riksbankens styrelse och vissa förvaltningsåtgärder

Fullmäktige

Vid utgången av år 1980 hade fullmäktige följande sammansättning.

Torsten Bengtson, ordförande

Allan Hernelius, vice ordförande och deputerad

Lars Wohlin, riksbankschef

Erik Wärnberg

Gunnar Sträng

Karl Erik Eriksson

Thage Peterson

Suppleanter

Bertil Jonasson, personlig suppleant för ordföranden

Sten Westerberg

Grethe Lundblad

Ivan Svanström

Gunnar Nilsson

Rune Ångström

Curt Boström

Kurt Eklöf, vice riksbankschef

Valutastyrelsen

Beträffande valutastyrelsens sammansättning vid utgången av år 1980 hänvisas till styrelsens berättelse till fullmäktige, som utgör bilaga 4 till förvaltningsberättelsen.

Disposition av riksbankens vinst för år 1979

På förslag av fullmäktige beslöt riksdagen att av riksbankens tillgängliga vinstmedel – 1 968 030 006 kr. – skulle 750 mkr inlevereras till statsverket under budgetåret 1979/80, 1 218 mkr överföras till dispositionsfonden och återstående 30 006 kronor kvarstå på räkning för odisponerade vinstmedel.

Avgivna remissyttranden

Fullmäktige har under året efter remiss avgivit yttrande över följande betänkanden, utredningar och skrivelser. I förteckningen har inte medtagits yttranden över ansökningar som remitterats till riksbanken.

17.1, § 2. Promemorian Svenska rederiers utlandsinvesteringar samt flaggöverföringar (Ds K 1979:10) avgivet av sjöfartspolitiska utredningen.

31.1, § 3. Framställning från Televerket om åtgärder för bättre marknadsanpassning.

31.1, § 4. Promemorian Nya former för finansiering av skolbyggandet (Ds U 1979:15).

28.2, § 1. Skrivelse för AB Svensk Exportkredit med anhållan om utvidgning av nuvarande ram för SEK-systemet.

28.2, § 2. Skrivelse från Allmänna pensionsfondens första, andra och tredje fondstyrelser angående räntesatsen för lån från fondstyrelse till bank som lämnat återlån under år 1980.

6.3, § 2. Ansökan från Lantbrukskredit om godkännande av ändringar i bolagsordningen för Lantbruksnäringarnas Primärkredit AB.

6.3, § 3. Skrivelse från Myntverket angående lagen om förbud mot nedsmältning av mynt, mm.

10.4, § 4. Skrivelse från riksdagens finansutskott med hemställan om yttrande över motion 1979/80:1905 med anledning av riksbankens förvaltningsberättelse för år 1979.

10.4, § 7. Skrivelse från Allmänna pensionsfonden om godkännande av kreditinstitut som reverslåntagare för oprioriterad fastighetsbelåning.

24.4, § 1. Skrivelse från Finansieringsföretagens förening om ändring av 7 § lagen (1980:2) om finansbolag.

29.4, § 3. Skrivelse från riksdagens justitieutskott med hemställan om yttrande över motionerna 1979/80:1120 och 1979/80:1864 om åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten.

29.5, § 4. Utredningen Multinasjonale Selskapers rolle i de nordiske lands økonomi (Utredning NU A 1979:19).

11.6, § 1. Fastställande av normalräntan för lån från statens utlåningsfonder under budgetåret 1980/81.

19.6, § 5. Skrivelse från riksdagens finansutskott med hemställan om yttrande över motion 1979/80:773 om indexreglering av lån.

19.6, § 6. Serviceföretagsutredningens betänkande Serviceföretagen – vägar till utveckling (SOU 1979:74).

19.6, § 7. Oljeersättningsdelegationens rapport Finansiering av energiteknik för oljeersättning (Ds I 1979:17).

3.7, § 1. Promemoria om aktiesparfonder för anställda i visst företag eller inom viss koncern (Ds E 1980:2).

3.7, § 2. Promemorian Återförsäkringsverksamhet genom Captive-bolag (Ds E 1980:1).

17.7, § 1. Betänkandet Blandade krediter – förmånlig kreditgivning i samband med svensk export till u-länder (Ds H 1980:3).

17.7, § 2. Ansökan från Sparbankernas Inteckningsaktiebolag (Spintab) om stadfästelse av ändringar i bolagsordningen för bolaget.

17.7, § 3. Ansökan från SPAFI, Sparbankernas Fastighetsfinansieringsaktiebolag, om stadfästelse av ändringar i bolagsordningen för bolaget.

17.7, § 4. Ansökan från Kommunkredit AB om stadfästelse av ändringar i bolagsordningen för bolaget.

17.7, § 5. Ansökan från AB Företagskredit om stadfästelse av ändringar i bolagsordningen för bolaget.

17.7, § 6. Ansökan från Götabanken om tillstånd för Agro Merkantil Lantbruksleasing AB att i kapitaltäckningshänseende få jämföras med kreditaktiebolag.

14.8, § 1. Skrivelse från Svenska Bankföreningen angående begränsningen av banks rätt att utge obligationer.

4.9, § 1. Rapporten Nordiskt samarbete om projektexport (NU A 1980:7).

11.9, § 1. Framställning från Svenska fondhandlareföreningen om lagändring avseende fondkommissionslagen (1979:748).

25.9, § 3. Promemoria från Kommerskollegium med förslag till ändringar i regleringen om betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar.

25.9, § 4. Skrivelse från Allmänna pensionsfondens första, andra och tredje fondstyrelser angående räntesatsen för lån från fondstyrelse till bank som lämnat återlån.

25.9, § 6. Akademiska avhandlingen Affärsbankernas räntabilitet, soliditet och tillväxt.

25.9, § 7. Postverkets förslag till ändrad finansieringsform för postverkets investeringar i fastigheter och i fordon mm i postens diligenstrafik.

9.10, § 1. Kapitalvinstkommitténs delbetänkande Stimulans av aktiesparandet (Ds B 1980:11).

9.10, § 2. Företagsobeståndskommitténs delbetänkande Företags obestånd. Samordning av statliga åtgärder. (SOU 1979:91).

9.10, § 3. Betänkandet Kärnkraftens avfall, organisation och finansiering (SOU 1980:14) avgivet av utredningen om organisations- och finansieringsfrågor rörande hantering och förvaring av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall.

9.10, § 4. Betänkandet Vägar till ökad välfärd (Ds Ju 1979:1) avgivet av särskilda näringspolitiska delegationen.

9.10, § 5. Utredningen Vård av byggnadsminnesmärken.

16.10, § 2. Banklagsutredningens delbetänkande Konsumentskyddet inom bankområdet och bankinspektionens styrelse (Ds E 1980:3).

6.11, § 2. Skrivelse från Exportkreditnämnden ang. ramarna för nämndens totala garantiåtaganden för budgetåret 1981/82.

6.11, § 3. Hemställan från Sveriges allmänna hypoteksbank om höjning av bankens grundfond.

13.11, § 1. Skrivelse från Allmänna pensionsfondens första, andra och tredje fondstyrelser om ändrad lydelse av 15 § reglementet (1959:293) angående Allmänna pensionsfondens förvaltning.

27.11, § 3. Skrivelse från Motorbranschens riksförbund angående förordningen (1959:575) med föreskrifter om vissa betalningsvillkor vid yrkesmässigt försäljning av bilar.

11.12, § 1. Skrivelse från Sparbankernas Aktiefonder Administrations AB angående förslag till ändring av aktiefondslagen i syfte att aktiefonders medel kan placeras i fler typer av värdepapper.

11.12, § 2. Promemorian Bidragsgivning till små vattenkraftverk. Utvärdering (SIND PM 1980:23).

Innestående på särskilda räkningar

Vid utgången av år 1980 innestod i riksbanken medel på särskilda räkningar enligt nedan.

Investeringskonton för konjunkturutjämning	2 204 mkr
varav	
investering i rörelse	2 191 mkr
investering i skogsbruk	13 mkr
Arbetsmiljökonton	66 mkr
Särskilt investeringskonto	24 mkr
Investeringskonto för skog	10 mkr
Likviditetsutjämningskonto	3 412 mkr
Konton för allmän investeringsfond	2 mkr

Statens bosättningslånefond

Statens bosättningslånefond utgjorde t.o.m. budgetåret 1979/80 en s.k. revolverande lånefond, vilket innebar att medel som inflöt genom amorteringar kunde användas för nyutlåning. Efter omläggning av det statliga budgetsystemet redovisas fr.o.m. budgetåret 1980/81 nyutlåningen direkt över anslaget. Det innebär att ränta och amorteringar på utestående lån tillförsstatsbudgetens inkomstsida. Framdeles kommer sålunda regering och riksdag att genom anslagsbeviljandet årligen fastställa utlåningens omfattning.

För budgetåret 1980/81 utgör det disponibla utlåningsbeloppet ca 85,8 mkr. Av detta hade ca 27,5 mkr förbrukats vid utgången av år 1980. Under budgetårets första sex månader utgavs sammanlagt 3 593 bosättningslån, varav 2 598 till makar eller sammanboende, 863 till ensamstående mödrar och 132 till ensamstående fäder eller ensamstående handikappad utan barn. Medelbeloppet för under budgetårets sex första månader utlämnade lån utgjorde 7 660 kronor.

Utlåningen från fonden utgjorde vid utgången av år 1980 224,3 mkr fördelade på 47 738 lån. Fördelningen på de olika kontoren av lånen till antal och belopp framgår av de uppgifter som intagits på s. 41.

Utlåning från riksbankens avbetalningslånefond

Antalet utestående lån från riksbankens avbetalningslånefond, vilken uppgår till 125 mkr, uppgick vid utgången av år 1980 till 9 976 med den fördelning mellan bankens kontor som framgår av s. 41. Den sammanlagda lånesumman vid årets utgång utgjorde ca 82 mkr.

Hypotekslånegivningen

Hypotekslån beviljas huvudsakligen för förvärv av premieobligationer i samband med nyemission. Viss belåning av äldre premieobligationer har dock i mindre omfattning förekommit. Genom beslut av fullmäktige den 4 september 1980 har denna möjlighet att belåna äldre premieobligationer i riksbanken upphört.

Vid årets utgång uppgick antalet hypotekslån till 20 197 med en sammanlagd lånesumma om ca 545,6 mkr. Fördelningen på de olika kontoren av lånen till antal och belopp framgår av de uppgifter som intagits på s. 41.

Avdelningskontorens arbetsuppgifter

I avdelningskontorsutredningens slutrapport, som avlämnades till fullmäktige 1978, konstaterades att det vid riksbankens avdelningskontor rådde brist på kvalificerade arbetsuppgifter för den arbetsledande och handläggande personalen. Med hänsyn till nedgången i utlåningsrörelsen hade situationen enligt rapporten blivit besvärande vid flera kontor. Fullmäktige beslöt i anledning härav bevaka möjligheterna att söka tillföra avdelningskontoren nya och kvalificerade arbetsuppgifter och uppdrog åt Statskonsult Organisations AB att utarbeta en sammanställning av de tjänster riksbanken kunde tänkas erbjuda utomstående och på vilka villkor detta kunde ske. Utredarna har den 23 december 1980 avlämnat rapporten Nya arbetsuppgifter till riksbankens avdelningskontor. Rapporten har ännu inte blivit föremål för fullmäktiges behandling.

Översyn av sedelhanteringen

Den under år 1979 tillsatta arbetsgruppen med uppgift att utreda sedelhanteringen i riksbanken avlämnade den 30 juni 1980 sin rapport till fullmäktige. Enligt rapporten kunde den inströmmande sedelmängden förväntas i stort sett bli fördubblad under 1980-talet. För att kunna möta denna ökning föreslog arbetsgruppen att den maskinella sedelsorteringskapaciteten utökades. På förslag av arbetsgruppen beslöt fullmäktige att hos Hugin Kassaregister AB beställa en prototyp av den helautomatiska sedelsorteringsmaskinen Hugin BPM 6000 samt teckna option på ytterligare fyra maskiner. Fullmäktige beslöt vidare att för placering vid vissa avdelnings-

kontor inköpa fyra halvautomatiska sedelsorteringsmaskiner av märket ISS 300 P. Den totala investeringskostnaden beräknades till ca 10,3 mkr.

Kassakontor

Såsom framgår av föregående års förvaltningsberättelse beslöt fullmäktige i anslutning till frågan om riksbankens avdelningskontor att öppna möjlighet att försöksvis inrätta sedeldepåer i riksbankens egen regi på ett mycket begränsat antal orter där behovet med hänsyn till strävan att minska sedeltransporterna framstod som särskilt stort. En sådan sedeldepå eller vad som numera betecknas som kassakontor har under året på försök inrättats i Borås. Vid kassakontoret, som är inrymt inom postkontoret Borås I, mottas sedlar från och utlämnas sedlar till post och banker. Där bedrivs endast härav föranledd kassavård, sedelhantering och sedelsortering. Kassakontorets inrättande har medfört att de tidigare dagliga sedeltransporterna mellan Göteborg och Borås har kunnat ersättas med transporter med långa mellanrum, vilka då kan ges gott säkerhetsskydd. Kassakontoret sorterar organisatoriskt under avdelningskontoret i Göteborg.

Det försök med sedeldepå i postverkets regi som inlemts i Norrköping har fortsatt under året. Fullmäktiges principbeslut att sedeldepåer skall drivas i riksbankens egen regi innebär att vid lämpligt tillfälle fråga kommer att upptas om att antingen ombilda depån till kassakontor (såsom ovan beskrivits för Borås) eller att avveckla densamma.

Riksbankens fastigheter

Fullmäktiges beslut 1979 att behålla den nuvarande kontorsorganisationen samt den snabba ökningen av sedelvolymen och ökade säkerhetskrav har, såsom framhållits i 1979 års förvaltningsberättelse, medfört att mycket omfattande investeringar måste göras i fastigheter under 1980-talet.

Under 1979 har en ombyggnad avslutats vid kontoret i Umeå. Kostnaden härför uppgick till ca 3,6 mkr. Vidare har fullmäktige beslutat att till en beräknad kostnad om 16 mkr om- och tillbygga kontoret i Gävle. Projektering av ny fastighet i Jönköping har fortskridit under året. Kostnaden för den blivande kontorsbyggnaden, som avses skola inrymma två våningsplan för uthyrningsändamål, beräknas till 26 mkr. Beslut har också fattats om att uppföra en ny kontorsbyggnad i Halmstad. För ändamålet har nuvarande fastighet överlåtits till Halmstad kommun och ny tomt förvärvats av kommunen. Fullmäktige har vidare beslutat söka anskaffa en tomt i Uppsala för framtida uppförande av kontorsfastighet. Medel har vidare anslagits dels för att upprätta skiss på ny kontorsfastighet i Karlstad, dels för förprojektering av möjligheterna att uppföra en ny fastighet i Växjö i anslutning till befintlig byggnad för postverket.

Riksbankens jubileumsfond

Fullmäktige fastställde den 3 juli 1980 direktiv till en utredning om finansiering av Riksbankens jubileumsfonds verksamhet. Som utredningsman har tillkallats docenten Bengt Metelius.

ADB-verksamhet

Under 1980 har den nya stordatorn av märket Burroughs installerats och testats vid bankens huvudkontor. Det första system som tas i full produktion på den nya anläggningen avser bankens utlåningsverksamhet. Successivt under 1981 tas olika delsystem i produktion med början under februari 1981 då lån och investeringar som ingår i kapitalbalansen överförs till ADB.

Riksbankens personal vid utgången av åren 1979 och 1980

	Huvudkontoret		Avdelningskontoren		Summa	
	1979	1980	1979	1980	1979	1980
Tjänstemän som omfattas av chefslöneavtalet och förordnandetjänstemän	13	13	—	—	13	13
Handläggande personal i övrigt	204	212	108	109	312	321
Biträdespersonal ¹	322	317	375	411	697	728
Övrig personal ²	10	10	38	39	48	49
Summa	549	552	521	559	1070 ³	1111 ³

¹ Riksbanksassistenter, kontorister, sedelräknare, expeditionsassistenter m fl.

² Ej lönegradsplacerad personal: arvodister, lokalvårdare, fastighetsskötare och tillfälligt anställd personal.

³ Exklusive 12 tjänstlediga för upprätthållande av tjänst i annan statsinstitution.

Internationellt finansiellt samarbete

Överläggningarna om ett substitutionskonto

Förhandlingarna inom Internationella valutafonden (IMF) om att upprätta ett substitutionskonto har fortsatt under 1980 utan att några avgörande framsteg har kunnat noteras. Det primära syftet med ett substitutionskonto är att stärka den särskilda dragningsrättens, SDRs, ställning som reservtillgång, samtidigt som kontot på kort sikt kan bidra till en lugnare utveckling på valutamarknaden. Kontot skulle mottaga frivilliga insättningar av US-dollar från IMF:s medlemsländer och i utbyte tillhandahålla fordringar uttryckta i SDR.

Vid IMF:s interimskommittés möte i april diskuterades ett till stora delar färdigt förslag till konto men enighet kunde inte nås i vissa centrala frågor. Dessa gällde vilka åtaganden USA resp insättarna skulle göra för att säkra balans mellan kontots tillgångar och skulder, kontots totala omfattning i inledningsskedet och röstningsregler för deltagarna. Efter detta möte har förslaget i stort sett lagts åt sidan även om interimskommittén, senast vid sitt möte i september, framhållit att utredningarna om ett substitutionskonto skall fortsätta.

Förstärkning av IMF:s resurser och SDR-tilldelningar

Överenskommelsen om den sjunde allmänna kvotöversynen i IMF trädde i kraft i december sedan medlemsländer med sammanlagt 75 % av kvoterna godkänt höjningar av sina insatser. Översynen innebär att kvotsumman i IMF höjs från ca 40 till 60 miljarder SDR¹ om samtliga medlemsländer accepterar och inbetalar föreslagna ökningar. Sveriges kvot har genom översynen höjts med 50 % till 675 milj SDR. Höjningen med 225 milj SDR inbetalades i december, varvid en fjärdedel erlades i SDR och återstoden i kronor i enlighet med överenskommelsen om kvotöversynen.

Kvothöjningen medför en avsevärd förstärkning av IMF:s egna resurser. Efterfrågan på betalningsbalansstöd från IMF väntas emellertid under 1981 öka i sådan omfattning att det krävs ytterligare resursförstärkningar. Vid interimskommitténs möte i september nåddes enighet om att IMF bör stärka sin utlåningskapacitet genom att låna upp medel i de medlemsländer som har tillfredsställande externbalans. Möjligheterna för IMF att låna på det privata kreditmarknaderna skall också prövas. Dessutom kommer förberedelserna för den åttonde allmänna kvotöversynen att inledas i början av 1981.

Interimskommittén beslöt också att IMF skall kunna låna ut större belopp än hittills till underskottsländer som vidtar kraftfulla anpassningsåtgärder.

¹En SDR motsvarade vid utgången av 1980 5,58 kr.

Dessutom skall anpassningsprogrammen kunna sträcka sig över längre perioder än vad som hittills varit praxis.

Den supplementära finansieringsfaciliteten, som trädde i kraft 1979 och som möjliggör utvidgad kreditgivning till medlemsländer med stora underskott, har under 1980 utnyttjats i betydande omfattning. Facilitetens totalram, ca 7,8 miljarder SDR, väntas vara helt intecknad i början av 1981.

Nya SDR-tilldelningar. I enlighet med fondstyrelsens beslut i december 1978 om ett återupptagande av tilldelningarna av särskilda dragningsrätter skedde i januari en ny tilldelning om totalt ca 4 miljarder SDR, varvid Sverige erhöll ca 47 milj SDR. Den totala tilldelningen av SDR uppgår därmed till 17,4 miljarder, varav Sverige har erhållit 201 milj. Under 1981 kommer ytterligare en nytilldelning om drygt 4 miljarder SDR att ske.

Valutafondens löpande verksamhet

IMFs direktion beslöt i september 1980 att med verkan från årsskiftet förenhetliga och förenkla de sk valutakorgar, vilka bestämmer värdet respektive räntan på SDR. Den t o m 1980 tillämpade värderingen av SDR grundades på en korg bestående av sexton valutakomponenter. Den tidigare räntesättningen för SDR skedde på grundval av en korg, som endast omfattade de fem stora medlemsvalutorna: US-dollar, tyska mark, franska francs, japanska yen och engelska pund. Enligt den nya ordningen grundas såväl värdering som räntesättning på en korg med dessa fem valutor. De olika valutorna har getts följande vikter i den nya korgen:

US-dollar	42 %
Tyska mark	19 %
Franska francs	13 %
Japanska yen	13 %
Engelska pund	13 %

En valutas vikt har väsentligen bestämts på grundval av dels ifrågavarande lands exportvärde, dels valutans betydelse som reservvaluta.

Syftet med övergången till det nya, förenklade korgsystemet är att göra SDR mer marknadsanpassad och därigenom mer användbar och eftertraktad som både reservtillgång och denomineringsenhet.

Riksbanken, som äger de SDR som tilldelats Sverige, har hittills inte använt SDR för att anskaffa valuta. Riksbanken har däremot tillhandahållit andra deltagare i SDR-systemet valuta i utbyte mot totalt 24 miljoner SDR, varav under 1980 ca 5 miljoner SDR. Deltagarländernas samlade användning av SDR uppgick under 1980 till 8 597 miljoner mot 2 766 miljoner SDR under 1979.

Dragningar och återbetalningar under fondens ordinarie faciliteter framgår av Tabell 1.

Tabell 1. Utnyttjande av IMFs ordinarie resurser. Dragningar och återbetalningar av valutor
Milj SDR

	Dragningar	Varav kronor	Återbetalningar	Varav kronor	Nettoutnyttjande av fondens resurser
1947-1976	34 296	408	18 152	247	16 144
1977	3 425	30	2 654	21	771
1978	3 744	—	3 416	33	328
1979	1 536	—	1 913	11	— 377
1980	2 534	—	2 298	38	236
Totalt	45 535	438	28 433	350	17 102

Den 1976 inledda utauktioneringen av en sjättedel av valutafondens guldbehållning, dvs 25 milj uns, avslutades under 1980. Vid de fem auktionerna under 1980 – den sista ägde rum i maj – varierade försäljningspriset mellan 460 och 718 dollar per uns. Medelpriset för hela fyraårsperioden blev 229 dollar. Vinsterna under 1980 uppgick till sammanlagt 1 186 milj dollar, varigenom auktionsprogrammet sedan 1976 kommit att inbringa ett totalt överskott om 4 640 milj dollar. Merparten av detta överskott används för att finansiera en särskild fond, Trust Fund, som administreras av IMF. Från Trust Fund har u-länder med låg per capita-inkomst erhållit betalningsbalansstöd på betydligt mjukare villkor än dem IMF normalt tillämpar. I början av 1981 beräknas Trust Fund ha lånat ut alla sina medel, dvs ca 3 miljarder SDR.

IMFs kronbehållning och Sveriges nettoställning i IMF, vilken inräknas i valutarenserven, framgår av Tabell 2.

Tabell 2. IMFs kronbehållning och Sveriges nettoställning i IMF
Uppgifter vid slutet av resp år. Milj SDR

	Kronbehållning		Nettoställning ¹
	Belopp	% av kvoten	
1977	163,2	50	225,4
1978	314,5	70	191,0
1979	312,4	69	180,7
1980	511,7	76	193,9

¹Nettoställningen motsvarar summan av egentlig reservtranch (i reservtillgångar inbetalt insatskapital), särskild reservtranch (det belopp fonden netto disponerat av det i kronor inbetalda insatskapitalet) och långivning till IMF.

Under 1980 inträdde St Vincent och Zimbabwe som nya medlemmar i IMF. Antalet medlemsländer uppgick vid årets slut till 141.

Beträffande Kinas representation i IMF ägde en betydelsefull ändring rum

1980 i det att denna överfördes från Taiwan-Kina till Folkrepubliken. I samband härmed höjdes Kinas kvot från 550 till 1 200 milj SDR och Kina erhöll en egen representant i IMF:s direktion. Direktionen har nu 22 ledamöter. Kina har vidare anslutit sig till den kvothöjning som fastställts inom ramen för den sjunde allmänna översynen. Efter denna höjning uppgår Kinas kvot till 1 800 milj SDR.

Världsbanksgruppen

I Världsbanksgruppen ingår Världsbanken (IBRD), Internationella utvecklingsfonden (IDA) samt Internationella finansieringsbolaget (IFC). Omfattningen av gruppens finansieringsverksamhet framgår av Tabell 3.

Världsbanken anskaffar medel till sin utlåning huvudsakligen genom upplåning. Summan av bankens utestående upplåning var vid utgången av september nära 30 miljarder dollar. Räntan på under 1980 upplånade medel låg något under 9 % i genomsnitt. Bankens utlåningsränta var under andra halvåret 1980 9,25 %.

Besluten i bankens styrelse om en ungefärlig fördubbling av det egna kapitalet trädde i kraft i januari. Medlemsländernas tecknande av andelar i kapitalhöjningen, vars totala ram är 44 miljarder dollar, skall äga rum från den 30 september 1981 till den 30 juni 1986. I juni bemyndigades regeringen av riksdagen att teckna de andelar som Sverige erbjudits. Dessa motsvarar drygt 1 % av den beslutade kapitalhöjningen eller ca 1 950 mkr. Knappt 7,5 % av totalt tecknat belopp behöver inbetalas. Liksom vid tidigare kapitalinbetalningar tillskjuter riksbanken de erforderliga medlen.

IDAs kreditgivning, som går till u-länder med låg inkomst per capita, baseras på gåvobidrag från de ekonomiskt starka medlemsländerna. Bidragsgivarnas uppgörelse om IDAs sjätte resurspåfyllnad godkändes av IDAs styrelse i mars 1980. IDA skall därigenom tillföras totalt 12 miljarder dollar fördelade över tre år (1980/81–1982/83). Regeringen erhöll i maj riksdagens bemyndigande att slutligt godta Sveriges andel av påfyllnaden. Andelen är 3 % eller ca 1 500 mkr och avses bli erlagd i stigande skala under de tre åren. Till första årsbidraget har anslagits 460 mkr.

IDAs sjätte resurspåfyllnad skulle träda i kraft den 1 juli 1980, men förutsättningarna härför har ännu inte uppfyllts. Orsaken är att USAs kongress dröjer med att ge sitt godkännande av USAs medverkan i påfyllnaden. För att undvika ett avbrott i IDAs verksamhet har man kommit överens om ett övergångsarrangemang. Detta har börjat tillämpas sedan tolv länder lämnat ovillkorliga förhandsutfästelser om sammanlagt 1,2 miljarder dollar. Regeringen har med riksdagens bemyndigande lämnat en förhandsutfästelse motsvarande halva det första årsbidraget eller 230 mkr.

Tabell 3. Världsbanksgruppens långivning¹ i femårsperioder 1964–1978 samt 1979 och 1980²

Miljarder USD

	1964– 1968	1969– 1973	1974– 1978	1979	1980
<i>Nya utfästelser</i>					
IBRD	4,3	8,9	24,4	7,0	7,6
IDA	1,3	3,9	7,9	3,0	3,8
IFC	0,2	0,6	1,2	0,4	0,7
Summa	5,8	13,4	33,5	10,4	12,1
<i>Utbetalningar, netto</i>					
IBRD	1,7	2,9	8,4	3,6	4,4
IDA	1,3	1,4	5,3	1,2	1,4
IFC	0,1	0,3	0,8	0,2	0,3
Summa	3,1	4,6	14,5	5,0	6,1

¹För IFC ingår även bidrag till riskkapital. ²Uppgifterna i tabellen avser Världsbanksgruppens räkenskapsår, som löper 1 juli–30 juni.

Övrigt internationellt finansiellt samarbete

Som en följd av Sveriges medlemskap i *Interamerikanska utvecklingsbanken* (IDB) inbetalades i november, i form av skuldsedlar deponerade i riksbanken, dels 0,8 mkr utgörande den fjärde insatsen i det interregionala kapitalet, dels 13,6 mkr till fonden för särskild verksamhet. Dessutom har IDB begärt inlösen av delbelopp från tidigare skuldsedlar. I samband härmed har överförts 0,95 mkr till det interregionala kapitalet och 10,4 mkr till fonden för särskild verksamhet.

Sverige inträdde under 1980 som medlem i *Afrikanska utvecklingsbanken* (ADB) i enlighet med riksdagens beslut den 28 maj. Sveriges totala kapitalinsats i ADB uppgår till 365,6 mkr, varav 91,4 mkr skall inbetalas under fem år i fem lika stora delar. Med anledning av höjning av de totala kapitalinsatserna i *Afrikanska utvecklingsfonden* har delbetalningar om totalt 72 mkr gjorts från svensk sida. I samband med höjningar av de totala kapitalinsatserna i *Asiatiska utvecklingsfonden* samt *Asiatiska utvecklingsbanken* har 30,6 mkr resp 0,8 mkr inbetalats under 1980. Överföringarna sker via konto i riksbanken.

Under 1980 har en *utvecklingsbiståndskredit* till Tunisien lämnats av Sverige. Dessutom har en *särskild statskredit* lämnats till Turkiet inom ramen för en internationell stödaktion. Riksbanken har, liksom vid tidigare kreditavtal, åtagit sig att medverka banktekniskt vid dessa avtals tillämpning.

Överenskommelsen mellan riksbanken och Federal Reserve Bank of New York om ömsesidiga kreditfaciliteter i form av swaptransaktioner i kronor

och dollar har under 1980 förlängts för en period av ett år och utökats med 200 milj dollar till 500 milj dollar. Överenskommelsen har hittills ej utnyttjats.

RIKSBANKENS JUBILEUMSFOND

Fondens intäkter 1980 var 41 466 267:67 kronor. Förvaltningskostnaderna uppgick till 1 483 771:96 kronor och projektkostnaderna till 1 006 332:88 kronor. Fondens disponibla forskningsmedel för kommande år blir alltså 38 976 162:82 kronor. Detta belopp jämte i balansräkningen under Skulder upptagna "ej disponerade medel" och "ej utnyttjade anslag", tillhopa 39 129 042:78 kronor, kan disponeras för forskningsanslag, fr o m 1981. Motsvarande resurs föregående år var 34 910 756:11 kronor. Under året beviljades anslag till ett sammanlagt belopp av 34 902 800:-- kronor.

Under året upplupna men ej uppburna räntor har ej bokförts. Fondens ställning per den 31 december 1979 och 1980 framgår av följande balansräkning. Obligationerna upptages på tillgångssidan till nominella värden, medan som motpost på skuldsidan redovisas "Obligationers värde regleringskonto". Sistnämnda konto motsvarar summan av kapitalkonto samt skillnaden mellan obligationernas nominella och tidigare bokförda värden.

Balansräkning

per den 31 december 1979 och 1980. Kronor

	1979	1980
<i>Tillgångar</i>		
Obligationer	684 352 000:–	684 352 000:–
Checkräkning i riksbanken	19 235 494:20	26 151 350:–
Postgiro	101 369:49	3 911:46
Kassa	500:–	500:–
Summa	703 689 363:69	710 507 761:46
<i>Skulder</i>		
Obligationers värde regleringskonto	646 675 395:96	646 332 995:96
Beviljande, ej utbetalda anslag	20 369 714:97	23 298 229:07
Innehållen skatt	41 537:–	55 534:–
För pensionsavgifter m m reserverade medel	1 691 959:65	1 691 959:65
Forskningsmedel för kommande år varav	34 910 756:11	39 129 042:78
ej disponerade medel	(204 355:17)	(7 956:11)
ej utnyttjade anslag	(153 588:90)	(144 923:84)
disponibla medel	(34 552 812:04)	(38 976 162:83)
Summa	703 689 363:69	710 507 761:46

Resultaträkning

per den 31 december 1979 och 1980

	1979	1980
<i>Intäkter</i>		
Räntor på obligationer	35 544 021:60	39 889 976:95
Övriga räntor	1 268 756:26	1 461 002:37
Övriga intäkter	51 984:56	115 288:35
Summa	36 864 762:42	41 466 267:67
<i>Kostnader</i>		
Förvaltningskostnader	1 248 366:03	1 483 771:96
Projektkostnader	1 063 584:35	1 006 332:88
Summa	2 311 950:38	2 490 104:84
Disponibla forskningsmedel nästa år	34 552 812:04	38 976 162:83

Bilaga 3

Fonden för riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne

Till fonden har under 1980 influtit räntor till ett belopp av kronor 1 972 675. Under året upplupna, ej uppburna räntor, har ej bokförts. Till Nobelstiftelsen har utbetalats 1 452 000 kronor, varav 880 000 kronor utgör 1980 års ekonomipris och 572 000 kronor förvaltningskostnader.

Fondens ställning framgår av följande utdrag ur räkenskapen, som upptar de till fonden ursprungligen avsatta obligationerna till marknadsvärde vid utgången av år 1968 och de därefter köpta obligationerna till de faktiska inköpsvärdena.

Balansräkning

per den 31 december 1979 och 1980. Kronor

	1979	1980
<i>Tillgångar</i>		
Obligationer utfärdade av		
hpoteksinrättningar	9 475 000:–	9 475 000:–
kommuner	4 130 000:–	4 130 000:–
industrier	12 091 000:–	12 931 000:–
På räkning i riksbanken	1 485 688:11	1 163 918:66
Summa	27 181 688:11	27 699 918:66
<i>Skulder</i>		
Kapitalkonto	27 181 688:11	27 699 918:66

Resultaträkning

<i>Utgifter</i>		
Prissumma och kostnader	1 320 000:–	1 452 000:–
Räntor m.m.	–	2 444:45
Överskott	597 675:–	518 230:55
Summa	1 917 675:–	1 972 675:–
<i>Inkomster</i>		
Räntor	1 917 675:–	1 972 675:–

*Bilaga 4***Valutastyrelsens berättelse***Till fullmäktige i Sveriges riksbank*

Valutastyrelsen får härmed avge verksamhetsberättelse för år 1980.

Valutaförfattningarna

Förordnande om fortsatt valutareglering meddelades under året för ytterligare ett år, d v s till utgången av juni 1981 (Prop. 1979/80:160, FiU 34, SFS 1980:362, 363).

Inga ändringar gjordes i valutalagen. I 1 § valutaförordningen gjordes en ändring när det gäller valutastatus för utländska filialer i Sverige. Tidigare hade såsom bosatta i Sverige betraktats endast sådana filialer till utländska bolag eller till utländska ekonomiska föreningar som drev verksamhet i Sverige med särskilt tillstånd. Ändringen innebär att alla filialer eller andra kontor som driver verksamhet här i riket för utländska bolags eller utländska ekonomiska föreningars räkning skall anses vara bosatta i Sverige.

Tillämpningen av valutaförfattningarna

Valutaregleringen utövades under 1980 efter i stort sett samma principer som under senare år. Vissa ändringar vidtogs dock. De viktigare härav behandlas nedan i anslutning till redogörelsen för resp. område.

Finansiell upplåning i utlandet

Under första kvartalet 1980 lämnades svenska företag tillstånd att uppta lån i utländsk valuta i huvudsaklig överensstämmelse med den praxis som gällde under 1979. Enligt denna praxis kunde företag erhålla riksbankens tillstånd att låna direkt i utlandet dels för finansiering av ändamål angelägna från bytesbalanssynpunkt under förutsättning att lånet översteg motvärdet av 10 mkr, dels för finansiering av direkt investering i utlandet. Vidare kunde främst mindre och medelstora företag utan att själva inhämta riksbankens tillstånd uppta lån under valutabankernas sk ramtillstånd. Ramtillstånden gav bankerna möjlighet att uppta lån i utlandet för vidareutlåning till svenska företag. Vidareutlåningen fick i det enskilda fallet inte överstiga 10 mkr och skulle avse finansiering av allmänt produktiv verksamhet i Sverige eller direkt investering i utlandet.

I mars 1980 ändrades dessa lånekriterier. Begränsning till "finansiering av ändamål angelägna från bytesbalanssynpunkt" resp till "finansiering av allmänt produktiv verksamhet i Sverige" avskaffades. Ändringarna syftade

till att undanröja sådana hinder för kapitalimport som ej längre ansågs motiverade samt att göra reglerna för upplåning enhetliga för de båda upplåningsformerna. Enda inskränkningen blev nu att vissa kategorier av låntagare och låneändamål undantogs. Tillstånd till upplåning lämnas sålunda normalt ej till finansieringsföretag, för förvärv i kapitalplacersyfte av fastigheter, värdepapper eller andra tillgångar eller för finansiering av bostads- och fritidshus.

Beträffande valutabankernas upplåning i utlandet för vidareutlåning till svenska företag avskaffades dessutom de beloppsramar som riksbanken fastställt för resp bank.

Med iakttagande av dessa lånekriterier medgavs, som tidigare, dels företag efter ansökan normalt tillstånd att uppta lån i utlandet under förutsättning att lånet uppgick till minst 10 mkr, dels valutabanker generellt att uppta lån i utlandet för vidareutlåning till företag, främst mindre och medelstora sådana, under förutsättning att lånet i varje enskilt fall ej översteg 10 mkr. I bägge fallen skulle löptiden liksom tidigare vara genomsnittligt minst fem år.

Kommuner (utom de största) och kommunägda företag undantogs, liksom tidigare, från dessa upplåningsmöjligheter. Den kommunala upplåningen förutsattes ske genom kommunlåneinstituten i likhet med tidigare tillämpad praxis.

Beträffande förtidsinlösen av lån i utländsk valuta gällde att förtidsinlösen medgavs genom upptagande av nytt lån i utlandet på minst samma genomsnittliga löptid som det inlösta lånets återstående genomsnittliga löptid. Vidare fick uppköp ske av egna obligationer förfallande inom nio månader.

Under 1979 hade riksbanken medgivit förtida återbetalning av lån som förföll till slutbetalning inom högst nio månader. Denna möjlighet upphävdes i april 1980.

Kommersiella krediter

I likhet med tidigare gällande praxis lämnades svensk exportör eller importör normalt tillstånd att i utlandet eller hos valutabank uppta lån i utländsk valuta för finansiering av egen leverantörskredit vid förestående varuexport resp finansiering av förestående varuimport. Villkoren för upplåningen skall överensstämma med villkoren för normal leverantörskredit. Lån på upp till sex månader får dock upptas hos valutabank utan särskilt tillstånd. Sådant lån får upptas även om normal leverantörskredit understiger sex månader.

Lån för utlandsfinansiering av lämnade exportkrediter fick enligt tidigare gällande regler normalt tas i anspråk först vid leverans. Detta innebar att finansiering i utlandet av upparbetningskostnader ej medgavs. Med anledning av det föreliggande behovet av upplåning i utlandet beslöt valutasty-

relsen i mars 1980 att exportör skulle kunna erhålla tillstånd till upplåning i utländsk valuta för finansiering av upparbetningskostnader vid större exportorder. Återbetalning av sådant lån skulle ske antingen med inflytande likvid för leveransen eller med nytt lån för finansiering av lämnad exportkredit enligt gällande regler.

I anslutning till den kreditgivning som AB Svensk Exportkredit (SEK) bedriver enligt förordningen (1978:404) om exportkreditfinansiering med statligt stöd m m har riksbanken lämnat SEK dispenser att lämna kredit i utländsk valuta till svensk exportör eller valutabank samt i svensk eller utländsk valuta till utländsk köpare eller dennes bank. SEK får liksom tidigare från svensk exportör eller valutabank avlyfta kredit till utländsk köpare eller dennes bank. Riksbanken har också lämnat dispens för valutabankerna att lämna sådana krediter till svensk exportör, utländsk köpare eller dennes bank, som SEK enligt nämnda förordning refinansierar eller avlyfter.

Riksbanken kräver refinansiering i utlandet av kommersiella krediter till utlandet för vissa exportaffärer där utländska varor ingår. Sedan 1979 gäller att affärer där andelen utländska varor uppgår till högst 30 % av kontraktets värde undantagits från kravet.

Direkta investeringar i utlandet

Ansökningar om tillstånd till direkta investeringar i utlandet behandlades enligt de allmänna riktlinjer som gällt under de senaste åren. Sådana investeringar medgavs alltså om de främjade export från Sverige eller på annat sätt var gynnsamma från bytesbalanssynpunkt. Dessutom ställdes krav på utlandsfinansiering genom upplåning på genomsnittligt minst fem år. Undantag från detta krav gjordes dels vid investering i försäljningsföretag och andra företag som i betydande omfattning avsatte export från Sverige, dels investeringar understigande 1 mkr, dels också investeringar i länder som är huvudmottagare av svenskt bistånd.

Restriktionerna på direkta investeringar i utlandet tillämpades även under 1980 med stöd av artikel 7 c i OECD:s kapitalliberaliseringsstadga. OECD:s råd väntas komma att granska Sveriges undantagsställning under 1981.

Övriga transaktioner

Under året företogs ytterligare några ändringar av bestämmelserna för några transaktionskategorier, bl a följande.

I reglerna om terminsaffärer borttogs den tidsbegränsning som tidigare gällt i vissa fall för allmänhetens försäljning av valuta till valutabank. Vidare infördes möjlighet för exportföretag att redan på offertstadiet sälja valuta på termin per den förutsedda betalningsdagen eller per tidpunkten för offerttidens slut. Vinst på annullerad terminsaffär får ej gottskrivas kunden. Dispens infördes även, under vissa förutsättningar, för valutainlåning som

upptagit lån i utländsk valuta, att i valutabank på termin köpa den valuta i vilken lånet är uttryckt mot annan utländsk valuta. När långivaren är utländsk bank lämnas normalt tillstånd till sådan terminsaffär även med den långivande banken i utlandet.

Försäljningsställe för resevaluta får utan riksbankens prövnings sälja valuta för upp till 6 000 kr. till resande till utlandet. Under året höjdes detta belopp till 12 000 kr. då det gäller resande som avser att vistas i utlandet minst fyra veckor.

Den bestämmelse som infördes 1979 om krav på legitimation och vissa andra uppgifter vid köp av resevaluta för mer än 1 000 kronor upphävdes. Kravet på försäljningsställena att göra resenärerna uppmärksamma på resevalutabestämmelserna kvarstår dock och en kortfattad information om bestämmelserna skall, liksom tidigare, lämnas på avräkningsnotor som används vid försäljning av resevaluta.

Enligt valutaföreskrifterna om reseutgifter och resevaluta får uttag göras på svensk bankbok i de nordiska länderna i den omfattning riksbanken gett vederbörande bank tillstånd att medge sådana uttag. Beloppsbegränsningen för sådana uttag höjdes under året från 4 000 till 5 000 kronor per månad. Vidare medgavs att uttag sker på svenska sparbankskonton i Danmark, Finland och Norge även med check eller betalkort med begränsning till 1 000 resp 500 kronor per transaktionstillfälle.

Reglerna för valutabankernas innehav av obligationer i utländsk valuta modifierades i juni 1980. De tillstånd att i egen portfölj överta obligationer i utländsk valuta som vissa valutabanker haft var av två slag. Det ena, som ej var beloppsbegränsat, innebar rätt att överta obligationer som erhållits i tilldelning vid deltagande i försäljningskonsortier, för senare placering i utlandet. Sådan placering skulle vara slutförd inom ett år. Förvärv av obligationer på eftermarknaden medgavs ej under detta tillstånd. Den andra typen av tillstånd innebar förutom rätt att förvärva obligationer m m. som erhållits i tilldelning vid deltagande i försäljningskonsortier, även rätt till köp på eftermarknaden. Dessa senare tillstånd var beloppsbegränsade.

Den ändring som infördes i juni 1980 innebar en liberalisering av bankernas handel med obligationer. Endast ett slags tillstånd utfärdas innebärande rätt att förvärva obligationer i utländsk valuta till en för varje bank angiven beloppsgräns. Gränserna sattes högt och är inte avsedda att innebära begränsning av förvärv i normal omfattning. I obligationsinnehaven får även ingå svenska statens obligationer i utländsk valuta under förutsättning att alla förvärv av sådana obligationer från valutaautlännings sker på sätt som ej möter invändning från riksgäldskontoret. Tillstånden innebär även rätt till köp på eftermarknaden. Någon tidsbegränsning av obligationsinnehaven föreskrivs ej. För att reducera valutakonsekvenserna av denna liberalare praxis förenas tillstånden med villkor att banks obligationsinnehav i utländsk valuta i sin helhet permanent finansieras genom utlandsupplåning.

Vissa tillstånd till försäljning till utlandet av svenska aktier har under året lämnats i enlighet med de förutsättningar som fastställdes av valutastyrelsen 1979. Dessa förutsättningar innebar att tillstånd fick lämnas när aktieöverlåtelseerna bedömdes medföra fördelar från exempelvis exportförsäljnings- eller kapitalförsörjningssynpunkt eller när speciella skäl ansågs föreligga. Under 1980 lämnades sådana tillstånd till försäljning till utlandet av svenska aktier till ett belopp av cirka 350 mkr. Härav har under året utnyttjats cirka 60 mkr.

Valutaregleringens administration

Under året har ca 37 000 ansökningar om tillstånd och andra ärenden handlagts på valutaavdelningen, eller lika många som 1978 och 1979. På valutaavdelningen har liksom det föregående året tjänstgjort ca 110 personer.

I valutastyrelsen har följande personella förändringar skett.

Till nya ledamöter i valutastyrelsen har utsetts vice riksbankschefen Kurt Eklöf, ordförande, med avdelningsdirektör Lars Nyström som suppleant samt riksbanksdirektör Åke Gustafsson. Bankokommissarie Christer Ugglar har under året lämnat sin befattning. Statssekreterare Marianne Wahlberg har ersatt statssekreterare Rolf Skillner. Valutastyrelsens och valutadirektionens sammansättning vid utgången av 1980 framgår av bilaga.

Statistiska uppgifter om tillståndsgivningen

Tillståndsgivningens utveckling för vissa transaktionskategorier framgår av Tabell 1. Det framgår att tillståndsbeloppen för 1980 ligger på ungefär samma nivå som under 1979 med ett markant undantag för utländska direkta investeringar i Sverige, som fördubblades. Den kraftiga ökningen förklaras till stor del av franska Renault's engagemang i Volvo.

I det följande lämnas en mer detaljerad redovisning för tillståndsgivningen avseende lån och direkta investeringar. Belopp i utländsk valuta har omräknats till svenska kronor efter den kurs som gällde då tillstånden gavs.

Uppgifter om faktiskt genomförda transaktioner återfinns i den av riksbanken redovisade betalningsbalansstatistiken. I denna ingår även övriga typer av kapitaltransaktioner, t ex desinvesteringar och värdepappershandel som inte behandlas här.

Upplåning i utlandet

Riksbankens tillståndssiffror ger ingen fullständig bild av hur den medel- och långfristiga upplåningen i utlandet utvecklats. Den statliga upplåningen utomlands omfattas nämligen inte av tillståndsgivningen. Inte heller den

Tabell 1 Tillstånd för vissa transaktionskategorier
Mkr

	1976	1977	1978	1979	1980
<i>Tillstånd som vid utnyttjande resulterar i kapitalimport</i>					
Utländska direkta investeringar i Sverige	583	643	788	787	1 586
Medel- och långfristig upplåning i utlandet ¹ :					
Totalt	11 733	13 804	13 992	11 912	12 506
Nyupplåning	11 733	13 527	10 398	8 566	10 603
<i>Tillstånd som vid utnyttjande resulterar i kapitalexport</i>					
Svenska direkta investeringar i utlandet:					
Totalt	3 476	4 315	3 005	3 506	3 796
Utan krav på utlandsfinansiering	1 523	2 464	1 328	1 492	1 448
Emigranternas överföringar:					
Totalt	335	320	246	436	448
Inom ramen för 100 000 kr. vid utflyttning	64	61	76	108	126
Rekreationsbostäder i utlandet	23	51	75	134	128

¹ Medel- och långfristig upplåning omfattar lån med en löptid på ett år eller mer. Posten upptar inte tillstånd avseende bankers refinansiering av till utlandet lämnade lån eller utlandsägda företags lån från moderbolag eller koncernbolag. De sistnämnda räknas som utländska företags direkta investeringar i Sverige.

Observera att beloppen enbart avser tillstånd. Sålunda ingår ej statens upplåning. Ej heller lån via valutabank som får tas upp utan riksbankens tillstånd sedan de s k ramtillstånden avskaffats i mars 1980. (Se Tabellerna 2 och 3).

upplåning som valutabankerna tidigare företog enligt de s k ramtillstånden kräver numera tillstånd.

Tabellerna 2 och 3, som visar tillståndsgivningen under den senaste femårsperioden, har därför kompletterats med faktiskt upptagna lån som ej krävt riksbankens tillstånd. Valutabankernas ramtillstånd ingår i tillståndssiffrorna fram till mars 1980 då beloppsramarna upphävdes. Lån av denna typ som tagits upp efter denna tidpunkt redovisas som valutabankers upptagna lån.

Tillståndsgivningen till medel- och långfristig upplåning i utlandet uppgick till 12,5 miljarder kr 1980 mot 11,9 miljarder kr 1979 och 14,0 miljarder kr 1978. Därtill kommer den statliga upplåningen med 23,3 miljarder kr 1980 jämfört med 9,1 miljarder kr 1979 och 6,4 miljarder kr 1978. För 1980 uppgick dessutom icke tillståndspliktig upplåning (via valutabank) till 1,8 miljarder kr (se Tabell 2). I beloppen ingår även tillstånd avseende ersättningslån för förtidsinlösen av tidigare upptagna lån. Med lån för

Tabell 2 Tillstånd till medel- och långfristig upplåning i utlandet, totalt

Fördelning på låntagare. Mkr

	1976	1977	1978	1979	1980
Kommuner	894	740	553	365	742
Rederier	401	1 569	1 436	1 438	2 201
Varv	1 951	2 020	3 365	2 244	440
Övriga	8 487	9 475	8 638	7 865	9 123
Summa	11 733	13 804	13 992	11 912	12 506
Upptagna lån ¹					
Staten och riksbanken	–	9 855	6 409	9 057	23 315
Valutabanker	–	–	–	–	1 750

Anm. Uppgifterna inkluderar tillstånd avseende ersättningslån vid förtidsinlösen av tidigare upptagna lån.

Medel- och långfristig upplåning omfattar lån med en löptid på ett år eller mer.

Tabellen upptar inte tillstånd avseende bankers refinansiering av till utlandet lämnade lån eller utlandsägda företags lån från moderbolag eller koncernbolag. De sistnämnda räknas som utländska företags direkta investering i Sverige och redovisas i Tabell 10.

¹ Som komplement till tillståndsbeloppen i tabellen redovisas här upptagna lån som ej krävt riksbankens tillstånd.

förtidsinlösen frändragna erhålls tillståndsgivningen för nyupplåning med 10,4, 8,6 resp 10,6 miljarder kr för åren 1978–1980. Den statliga upplåningen tillkommer här med 2,0, 9,1 resp 22,2 miljarder kr samt icke tillståndspliktig bankrefinansiering på 1,8 miljarder kr 1980 (se Tabell 3). Tillståndsgivningen avseende nyupplåning har som synes stagnerat på en nivå kring 10 miljarder kr vilket innebär att den resulterande upplåningen till största delen åtgår till amorteringar på tidigare upplåning. Det kraftigt ökade upplåningsbehovet som de allt större underskotten i bytesbalansen gett upphov till har istället reglerats av staten.

Av Tabell 3 framgår olika låntagarkategoriernas andel av lånetillstånden. Av det totala tillståndsbeloppet för 1980 avser 23 % finansiering av svenska direkta investeringar i utlandet.

En fördelning på lånetyper för 1980 visar att 18 % av tillståndsbeloppet avser obligationslån och 82 % övriga lån.

I tillståndsbeloppen avseende nyupplåning ovan ingår såväl valutabankernas upplåning under ramtillstånd (t o m mars 1980) som deras upplåning för vidareutlåning till svenska låntagare med tillstånd i varje enskilt fall. Valutabankernas andel av tillståndsbeloppet var 2,5 miljarder kr 1980 jämfört med 4,0 miljarder kr föregående år. Under april–december 1980 upptog valutabankerna, som ovan nämnts, därutöver lån på 1,8 miljarder kr för vidareutlåning till svenska låntagare. Kommuninstituten deltog på

Tabell 3 Tillstånd till medel- och långfristig nyupplåning i utlandet
Fördelning på låntagare. Mkr

	1976	1977	1978	1979	1980
Kommuner	894	740	553	208	593
Rederier	401	1 569	1 152	1 264	1 682
Varv	1 951	2 020	2 500	1 187	278
Övriga	8 487	9 198	6 193	5 907	8 050
Summa	11 733	13 527	10 398	8 566	10 603
Upptagna lån ¹					
Staten och riksbanken	–	9 855	2 035	9 057	22 249
Valutabankers	–	–	–	–	1 750

Anm. Uppgifterna avser tillstånd till *nyupplåning*, dvs. exklusive tillstånd avseende ersättningslån vid förtidsinlösen av tidigare upptagna lån.

Medel- och långfristig upplåning omfattar lån med en löptid på ett år eller mer.

Tabellen upptar inte tillstånd avseende bankers refinansiering av till utlandet lämnade lån eller utlandsägda företags lån från moderbolag eller koncernbolag. De sistnämnda räknas som utländska företags direkta investeringar i Sverige och redovisas i Tabell 10.

¹ Som komplement till tillståndsbeloppen i tabellen redovisas här *upptagna* lån som ej krävt riksbankens tillstånd.

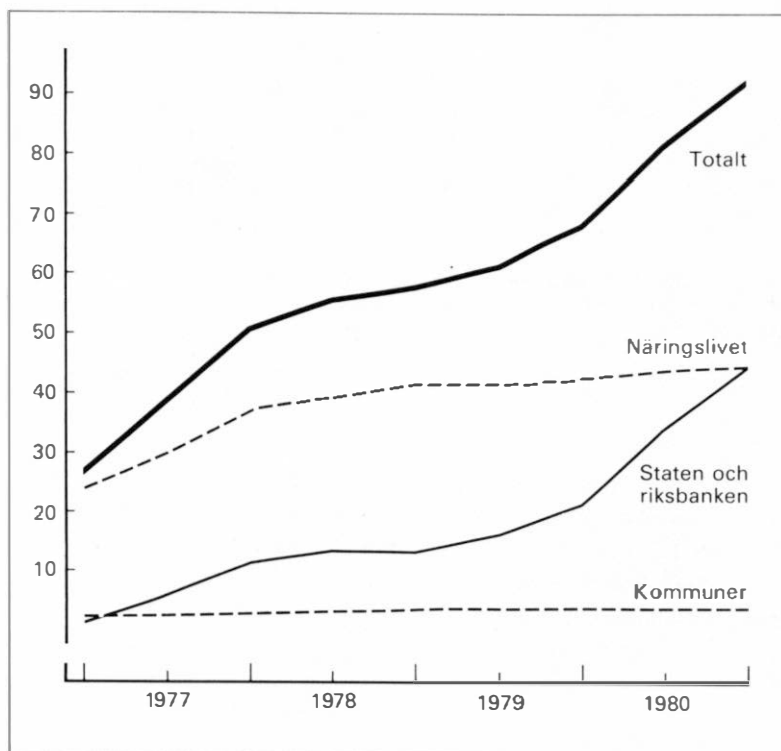
motsvarande sätt med 0,1 miljarder kr 1980 för vidareutlåning till kommuner. Under 1979 förekom inte någon sådan upplåning från kommuninstitutens sida.

Den vid årsskiftet 1980/81 utestående medel- och långfristiga låneskulden beräknas ha uppgått till ca 91 miljarder kr mot ca 68 miljarder kr vid föregående årsskifte. Beräkningen bygger på uppgifter avseende faktiskt upptagna lån under 1980 och tidigare. Av diagram 1 framgår att staten och kommunerna svarar för drygt 50 % av låneskulden jämfört med 37 % vid föregående årsskifte. Det är staten som stått för den helt dominerande delen av nettoupplåningen under året, medan näringslivets och kommunernas upplåning täckt amorteringarna på tidigare upptagna lån och därutöver endast gett ett mindre bidrag till nettoupplåningen. En sammanställning över förfallande amorteringar på låneskulden har gjorts på grundval av uppgifter från låntagarna (se Tabell 4). Omräkning till svenska kronor har skett efter de kurser som gällde vid utgången av 1980. Det bör noteras att förändringar i låneskulden delvis beror på valutakursförändringar. Låneskuldens fördelning på valutor framgår av Tabell 5.

Vid årsskiftet 1978/79 fick bankerna möjlighet att förmedla kortfristiga krediter i utländsk valuta till svenska företag för export- och importfinansiering. Tidigare hade företagen endast fått låna direkt i utländska banker. De svenska bankerna tog mycket snart över en dominerande del av denna

Diagram 1. Utestående medel- och långfristiga utlandslån fördelade på sektorer

Stockuppgifter vid slutet av varje halvår. Miljarder kr.

Tabell 4 Förfallande amorteringar på utestående medel- och långfristiga utlandslån
Miljarder kr

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990(-)	Summa
Staten och riksbanken	1,4	2,3	1,3	7,3	4,8	5,8	5,3	5,1	3,2	7,3	43,8
Kommuner	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,9	3,5
Övriga	4,6	7,4	7,0	6,5	6,0	3,8	2,3	1,4	0,9	2,7	42,6
Lån utan fastställd amorteringsplan											1,3
Summa	6,3	10,0	8,7	14,1	11,1	9,9	7,9	6,7	4,3	10,9	91,2

Anm. Medel- och långfristig upplåning omfattar lån med en löptid på ett år eller mer.

Tabellen upptar inte amorteringar avseende bankers lån för refinansiering av till utlandet lämnade lån eller utlandsägda företags lån från moderbolag eller koncernbolag.

Tabell 5 Utestående medel- och långfristiga utlandslån
 Stockuppgifter vid utgången av 1980. Miljarder kr.

	USD	DEM	CHF	NLG	JPY	Övriga valutor	Multi- currency lån ¹	Summa
Staten och riksbanken	28,1	7,8	4,4	0,7	2,2	0,6	–	43,8
Kommuner	0,8	0,7	0,5	0,8	0,2	0,3	0,2	3,5
Övriga	14,4	4,5	5,9	1,6	–	4,9	12,6	43,9
Summa	43,3	13,0	10,8	3,1	2,4	5,8	12,8	91,2
Proc fördelning	48	14	12	3	3	6	14	100

Anm. Medel- och långfristig upplåning omfattar lån med en löptid på ett år eller mer.

Tabellen upptar inte bankers lån för refinansiering av till utlandet lämnade lån eller utlandsägda företags lån från moderbolag eller koncernbolag.

¹ Lån som under löptiden kan byta valuta.

finansiering. Vid årsskiftet 1979/80 uppgick bankernas utestående lån av detta slag till 4,6 miljarder kr, medan företagens motsvarande lån direkt i utländska banker gått ner till 1,2 miljarder kr från 4,6 miljarder kr vid föregående årsskifte. Under 1980 ökade de svenska bankernas lån till 7,7 miljarder kr medan företagens lån direkt i utlandet låg kvar på en nivå av drygt 1 miljard kr.

Kommersiella krediter till utlandet

Krediter till svensk exportörs eller importörs utländske motpart eller dennes bank lämnas av valutabankerna. Det gäller främst längre krediter vid leverans av kapitalvaror framför allt till statshandelsländer och u-länder. Tillstånd för valutabankerna att ges sådana krediter lämnades under 1980 med 2,3 miljarder kr mot 4,5 miljarder kr 1979. Krediterna avsågs närmast helt bli refinansierade i utlandet. Krediter med löptider på fem år eller mer uppgick till 0,7 miljarder kr. Under det statsstödda systemet för exportkreditfinansiering lämnas krediter av AB Svensk Exportkredit (SEK) och av valuta-bankerna med refinansiering hos SEK. Sådan kreditgivning sker med dispens från riksbanken och ingår således inte i tillståndsbeloppen ovan.

Direkta investeringar i utlandet

Tillståndsgivningen för svenska direkta investeringar i utlandet uppgick till 3,8 miljarder kr 1980, en något högre siffra än 1979. I årets siffra ingår en direktinvestering på omkring en halv miljard kr, som motsvaras av en samtidig lika stor desinvestering i annat land. Tabell 6 visar tillståndsbeloppet fördelat på länder och ländergrupper under den senaste femårsperioden.

Tabell 6 Tillstånd till svenska direkta investeringar i utlandet, totalt och i försäljningsföretag

Fördelning på länder och ländergrupper. Mkr

	1976		1977		1978		1979		1980	
	T	F	T	F	T	F	T	F	T	F
USA	529	68	557	85	576	83	988	142	1 194	134
Storbritannien	205	50	620	86	317	46	243	72	313	36
Frankrike	201	70	206	22	301	107	334	72	249	43
Danmark	155	52	180	57	118	63	179	58	162	43
Norge	577	22	571	58	94	61	169	95	151	22
Finland	191	107	134	52	89	52	94	48	143	35
Luxemburg	60	—	35	—	87	—	36	—	143	—
Liberia	3	—	75	—	33	—	86	—	129	—
Belgien	60	7	80	28	83	20	49	11	128	12
Australien	15	2	55	6	35	2	70	34	120	10
Västtyskland	421	88	327	62	148	87	291	64	111	49
Kanada	47	3	82	17	9	4	73	6	110	7
Brasilien	458	41	589	2	305	4	142	30	106	1
Nederländerna	114	24	233	20	200	11	121	11	105	8
Bermuda	—	—	—	—	66	—	40	—	92	—
Italien	52	8	74	7	51	11	52	41	82	18
Övriga	388	95	497	139	493	183	539	133	458	87
Summa	3 476	637	4 315	641	3 005	734	3 506	817	3 796	505
Norden	923	181	885	167	301	176	442	201	456	100
Övriga OECD	1 859	375	2 474	395	1 982	454	2 436	516	2 741	363
U-länder ¹	673	80	947	79	709	104	596	100	574	42
Övriga länder	21	1	9	—	13	—	32	—	25	—

Anm. I tabellen särredovisas de länder för vilka beloppen under 1980 överstigit 60 mkr. ordnade efter beloppstorlek.

T = Investeringar totalt.

F = Investeringar i försäljningsföretag dvs företag vilkas enda ändamål är försäljning av huvudsakligen svenska exportvaror i utlandet. Bland övriga företag överväger beloppsmässigt utvinnings-, tillverknings- och sammansättningsföretag (produktionsföretag).

¹ Enligt FN:s definition.

Efter en kraftig ökning 1977 sjönk tillståndsgivningen åter och har därefter legat på en nivå 3,0–3,8 miljarder kr. För åren 1976 och framför allt 1977 förekom vissa typer av investeringar av speciella orsaker, främst i utländska rederier, som uppgick till betydande belopp och som ej haft sin motsvarighet därefter. Dessa investeringar berörde främst Norge och Storbritannien.

De största mottagarländerna för svenska direkta investeringar var under 1980 USA, Storbritannien och Frankrike med tillsammans närmare 50 % av det totala tillståndsbeloppet.

Tillståndsbeloppet för u-länder uppgick till 574 mkr mot 596 under föregående år. Av beloppet avser 195 mkr (föregående år 111 mkr) Afrika,

Tabell 7 Tillstånd till svenska direkta investeringar i utlandet
Procentuell fördelning efter transaktionsform

	1976	1977	1978	1979	1980
Betalning från Sverige	14	11	17	17	16
Upplåning i utlandet	56	43	56	58	62
Insats av varor och tjänster	15	19	—	1	—
Disposition av varufordran	7	16	8	12	5
Disposition av vinstmedel	8	9	11	6	4
Övrigt	—	2	8	6	13
Summa	100	100	100	100	100

Tabell 8 Tillstånd till svenska direkta investeringar i utlandet
Procentuell fördelning på investeringsobjekt

	1976	1977	1978	1979	1980
Produktionsföretag ¹	45	50	49	54	50
Försäljningsföretag	18	15	25	23	13
Rederier ²	15	23	7	6	4
Övriga	22	12	19	17	33
Summa	100	100	100	100	100

¹ Härmed avses utvinnings-, tillverknings- och sammansättningsföretag.

² Svenska varvs och rederiers investeringar i utländska rederier.

268 mkr (379 mkr) Latinamerika och 111 mkr (106 mkr) Asien. Tidigare har den helt dominerande andelen av u-landsinvesteringarna gått till Latinamerika.

Av det totala tillståndsbeloppet 1980 avsåg 38 % tillstånd till nyetableringar. 1979 var motsvarande andel 22 %. Antalet nyetableringar 1980 och 1979 var 560 respektive 504.

Av tillståndsbeloppet avsåg 69 % insatser i form av eget kapital och resten lån och annat obundet kapital.

Utlandsinvesteringarnas fördelning på transaktionsformer framgår av Tabell 7. För 62 % av tillståndsbeloppet krävdes finansiering genom upplåning i utlandet med i regel genomsnittlig löptid på minst fem år.

Tabell 8 visar investeringstillstånden med fördelning på investeringsobjekt.

De uppgifter som lämnas här gäller direkta investeringar, dvs. kapitaltillskott från moderbolag till dotterbolag i annat land. Förutom att moderbolaget finansierar dotterbolaget genom att tillföra medel (direkt investering), kan dotterbolaget finansiera sig genom egen upplåning i utlandet. Sådan upplåning kan ske med borgen eller garanti från moderbolaget. Tillstånds-

Tabell 9 Tillstånd till svenska företag att ställa borgen/garanti för utländska dotterbolags upplåning
Mkr

	1976	1977	1978	1979	1980
Norden	358	475	411	353	912
Övriga OECD	2 095	2 409	2 623	2 169	2 909
U-länder	760	1 239	752	965	1 598
Övriga	21	8	8	2	1
Summa	3 234	4 131	3 794	3 489	5 420

Tabell 10 Tillstånd till utländska direkta investeringar i Sverige, totalt och i försäljningsföretag

Fördelning på länder och ländergrupper. Mkr

	1976		1977		1978		1979		1980	
	T	F	T	F	T	F	T	F	T	F
Frankrike	63	52	58	31	10	1	57	2	524	36
USA	121	43	94	26	204	34	118	63	404	127
Västtyskland	30	14	129	24	56	34	109	51	239	27
Storbritannien	174	45	38	9	134	119	119	14	86	40
Finland	9	2	14	5	48	13	83	4	83	14
Belgien	8	—	53	53	5	—	24	24	63	62
Danmark	34	14	86	26	55	33	67	30	39	29
Schweiz	55	36	49	35	56	31	50	21	38	29
Japan	—	—	—	—	19	19	11	11	28	28
Nederländerna	6	1	7	—	6	2	23	7	23	3
Sovjetunionen	2	2	1	—	20	20	—	—	19	19
Norge	16	7	36	8	132	26	58	11	15	5
Kanada	50	—	—	—	1	—	—	—	13	1
Övriga	15	13	78	64	42	41	68	33	12	8
Summa	583	229	643	281	788	373	787	271	1 586	428
Norden	59	23	136	39	235	72	210	46	137	48
Övriga OECD	514	198	497	235	521	270	561	213	1 425	358
Övriga länder	10	8	10	7	32	31	16	12	24	22

Anm. I tabellen särredovisas de länder för vilka beloppen under 1980 överstigit 10 mkr, ordnade efter beloppsstorlek.

T = Investeringar totalt.

F = Investeringar i försäljningsföretag dvs företag vilkas enda ändamål är försäljning av huvudsakligen utländska varor i Sverige. Bland övriga företag överväger beloppsmässigt tillverknings- och sammansättningsföretag (produktionsföretag).

givningen till sådana borgens- och garantiåtaganden är betydande och redovisas i Tabell 9. För 1980 var tillståndsbeloppet 5,4 miljarder kr och översteg klart de redovisade direktinvesteringstillstånden. För dotterbolagens upplåning utan säkerhet från moderbolagen krävs ej riksbankens tillstånd och statistik över sådan upplåning kan därför ej redovisas.

Utländska direkta investeringar i Sverige

Tillståndsbeloppet för utländska direkta investeringar i Sverige fördubblades jämfört med föregående år och uppgick till 1,6 miljarder kr. Som tidigare nämnts har franska Renault's investering i Volvo Personvagnar starkt bidragit till den stora ökningen. Frankrike, USA och Västtyskland svarade för de största investeringarna (Tabell 10). Utlandsägda företags lån från moderbolag eller koncernföretag ingår i siffrorna med 803 mkr jämfört med 343 mkr 1979. Av totalbeloppet uppgick andelen nyetableringar till 47 % jämfört med 23 % 1979. Antalet nyetableringar uppgick till 213 mot 200 föregående år. Tillstånd för lån från svenska kreditinstitut till utlandsägda bolag i Sverige mot borgen av utländska moderbolag och banker ingår ej i det redovisade tillståndsbeloppet för direkta investeringar i Sverige. Sådan tillståndsgivning uppgick till 778 mkr 1980 mot 919 mkr 1979.

På valutastyrelsens vägnar:

Kurt Eklöf/
/M. Belaieff

Stockholm den 20 januari 1981

Valutastyrelsens sammansättning 1980-12-31

Förordnade för samtliga i styrelsen förekommande ärenden:

Ledamöter

Kurt Eklöf, ordförande
 Vice riksbankschef
 Allan Hernelius, vice ordförande
 Riksdagsman
 Harry Eriksson
 Direktör
 AB Electrolux
 Claes-Göran Källner
 Direktör
 Svenska Bankföreningen
 Lars Lidén
 Direktör
 Esselte AB
 Sten Westerberg
 Statssekreterare
 Ekonomidepartementet
 Åke Gustafsson
 Riksbanksdirektör

Personliga suppleanter

Lars Nyström
 Avdelningsdirektör
 Erik Wärnberg
 Riksdagsman
 Thomas Hagdahl
 Direktör
 Sveriges Industriförbund
 Bengt-Göran Löwenthal
 Direktör
 Svenska Bankföreningen
 Hans Möller
 Direktör
 Möllers Kafferosteri AB
 Kurt Malmgren
 Rättschef
 Budgetdepartementet
 Vakant

Förordnade för ärenden rörande direkta investeringar i utlandet:

Ledamöter

Thorsten Holm
 Ekonomichef
 Tjänstemännens Central-
 organisation
 Rune Molin
 Sekreterare
 Landsorganisationen i Sverige
 Robert Nilsson
 Statssekreterare
 Industridepartementet
 Marianne Wahlberg
 Statssekreterare
 Arbetsmarknadsdepartementet

Personliga suppleanter

Sören Lindebro
 I:e sekreterare
 Svenska Industritjänste-
 mannaförbundet
 Lars Ljung
 Sekreterare
 Landsorganisationen i Sverige
 Olle Stångberg
 Departementsråd
 Industridepartementet
 Arne Carlsson
 Departementsråd
 Arbetsmarknadsdepartementet

Valutadirektionens sammansättning 1980-12-31

Ledamöter

Kurt Eklöf, ordförande

Åke Gustafsson, vice ordförande

Lars Nyström

Vakant

Föredragande gruppchef (eller motsvarande)

Suppleanter

Robert Sparve

Nils Bjärtun

